Բ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 435 — ՇԱԲԱԹ 15 ՅՈՒՆԻՍ 1885 — (Ն. Տ.) 27 ՅՈՒՆԻՍ 1885 — 14 ՌԱՄԱԶԱՆ 1302

40 ՓԱՐԱ.

ՊԱՅՄԱՆՔ

Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 2 դահեկան [illegible] գամի համար 2 դահեկան է. աւելի անգամներու համար զատ համաձայնութիւն կըլլայ։

Օրագրոյս վերաբերեալ [illegible] ուղղել

«Առ խմբագրութիւն ԱՐԵՒԵԼՔ օրագրի»
ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ. Գալաթիա, Նորատունկեան խան.
Իսկ գաւառներէն հետեւեալ հասցէիւ

غلطه‌ده نورادونكيان خانده «اروه‌لك»
غزته‌سى اداره‌سنه

Les annonces sont reçues
à l'EASTERN AGENCY,
Karakeuy, Déirmén han

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար	Տարեկան	դահեկան	արծաթ	200
» »	Վեցամսեայ	»	»	100
» »	Եռամսեայ	»	»	50
Գաւառաց համար և տեղական թղթատարով տարեկան			»	240
Գաւառաց համար և տեղական թղթատարով վեցամսեայ		»	»	120
Օտար երկիրներ	Տարեկան	ֆրանք		56
» »	Վեցամսեայ	»		28

Գաւառ ղրկուած լրագրաց ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է։
Խմբագրութեան ղրկուած [illegible] գրութիւններ չ'առնուիր։

Նք կընդունուին
ՐՆ ԷՃԷՆՍԻ
ամբ, Քարաքէօյ, Տէյիրմէն խան

Կ. ՊՈԼԻՍ
ՈՒՐԲԱԹ 14 ՅՈՒՆԻՍ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ
ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ

ՎԱՆՆԵՑԻՔ ԵՒ ԱՂԹԱՄԱՐ

Ըստ նորագոյն տեղեկութեանց, կ'երեւի թէ աղջմուութիւնն իւր բացակայութեամբ չի փայլիր Վանայ ազգայնոց մէջ։ Մաս մը կայ, թէ՛ եկեղեցականաց և թէ՛ աշխարհականաց մէջ, որ Էջմիածնի Աթոռէն բաժնուելու շարժման կը հակառակի ազդուապէս, և կը պահանջէ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան յիշատակութիւնն ըստ առաջնոյն։ Կը զարմանանք այն Վանեցւոց անմտութեան վրայ, որք կուսակցական կիրքէն Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան դէմ ըմբոստանալու չափ յառաջ տարած են։ Խնդիր մ'է թէ այս մարդիկ գիտութեա՞մբ թէ անգիտութեամբ նետուած են այնպիսի յախուռն և դատապարտելի ձեռնարկութեան մը մէջ։ Ի՞նչ կը նշանակէ 'Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութիւնը չյիշելու համար՝ Աղթամարայ Կաթողիկոսութիւնն յիշել։ Առաջնոյն ընդհանրականութիւնն և երկրորդին մասնաւորութիւնն ա՛յնչափ հաստատեալ են, որ նոյն ինքն Խաչատուր Կաթողիկոսն և իւր թեմականք պարտաւորութիւն կը համարին Պատարագի մէջ յիշատակել նախ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութիւնն և ապա Աղթամարինը։ Մոռցուած չէ անշուշտ թէ 1876 տարւոյ սկիզբներն, երբ Աղթամարայ Խաչատուր կաթողիկոս Կ. Պոլիս կը գտնուէր, Ազգ. Կեդր. Վարչութեան և Նորա Նախագահին՝ այն է Էջմիածնայ Կաթողիկոսութեան Ս. Փոխանորդին հետ Պայմանագիր մը կնքեց, որով յանձն կ'առնուր՝ իբրեւ իւր նուիրական պարտաւորութիւն՝ Պատարագի մէջ ամենէն առաջ յիշատակել Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին անունն։ Արդ, երբ նոյն ինքն Աղթամարայ Կաթողիկոսը կը յիշատակէ Էջմիածնի Աթոռն, այն Վանեցիք որ Աղթամարայ թեմական լինելու տենչով կը տոչորին, ի՞նչպէս կրնան առանձին դրօշ մը պարզել Աղթամարի անուամբ, և Էջմիածնի Կաթողիկոսութիւնն իբրեւ նախամեծար Աթոռ նկատելէ ետ կենալ։

Որովհետեւ այն դիտողութիւն թէ, քանի որ Աղթամարայ Կաթողիկոսն ինք պարտաւորութիւն կը համարի յիշատակել և իւր թեմականաց յիշատակել տալ Էջմիածնի Կաթողիկոսութիւնն՝ իւր նորագոյն թեմականները լինել ցանկացող Վանեցիք չեն կարող վերծ մնալ նոյն սրբազան պարտաւորութենէ, որովհետեւ, կ'ըսենք, այս դիտողութիւն ծանրակշիռ կարեւորութիւն մ'ունի Վանայ դէպքերուն յարուցած խնդրոյն քննութեան մէջ, ատ նոյնութեամբ յառաջ կը բերենք պատճէնն այն Պայմանագրոյ զոր Աղթամարայ Կաթողիկոսն ստորագրած է։ Հոգելոյս Տ. Ներսէս Պատրիարք Ազգ. Ժողովոյ 1876 փետր. 20ի նստին մէջ կարդաց զայս Պայմանագիր։ Թէեւ շատ անգամներ իրաւամբ գանգատներ եղած են Խաչատուր Կաթողիկոսին յոռի վարչութեան դէմ, արդարութեան պարտք մ'է յիշել թէ Ն. Ամենապատուութիւն այս Պայմանագրով ստանձնած պարտականութիւնները գործադրած է բաւական խղճմտութեամբ։

Պայմանագիր Կեդր. Ժողովոյ Ազգ. Կեդր. Վարչութեան, առաջիկայ Ամ. Ամն. Ս. Կաթողիկոսի Տանն Աղթամարայ.

Ա. Հոգեւոր հնազանդութիւն առ Հայրապետն Ամենայն Հայոց, Գահակալ Մայր Աթոռոյ Ս. Էջմիածնի, որ է օրինաւոր յաջորդ սրբոց Առաքելոց Բարթողիմեայ և Թադէի, վեհափառ Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց ընդ ամենայն համօրէն։

Բ. Ի ժամ Ս. Պատարագի և յաղօթս ժամերգութեան յիշատակել նախ զԱնուն Վեհ. Հայրապետին Ամենայն Հայոց, ապա զԱնուն Ամեն. Կաթողիկոսի Տանն Աղթամարայ։ Այս յիշատակութիւն պարտի լինել յԱմեն. Կաթողիկոսէն Աղթամարայ և ի թեմականաց նորա։

Գ. Ձեռնադրել բնաւ եպիսկոպոս ի թեմս Ս. Էջմիածնի։ Իսկ վասն եպիսկոպոսաց Տանն Աղթամարայ առնուլ կանխաւ զգրաւոր հաճութիւն Ամեն. Ս. Պատրիարքին Կ. Պոլսոյ և Ազգ. Կեդր. Վարչութեան և ապա ձեռնադրել։

Դ. Չչանել զեկեղեցականս Աղթամարայ ի վիճակս Ս. Էջմիածնի ի պաշտօնատարութիւն, առանց ունելոյ կանխաւ զհաճութիւն Ամեն. Ս. Պատրիարքին Կ. Պոլսոյ և Ազգ. Կեդր. Վարչութեան։

Ե. Զսուրբ Միւռոնն օրհնել միայն վասն Տանն Աղթամարայ, և չառաքել նուիրակս ի բաշխումն Ս. Միւռոնի ի վիճակս Սրբոյ Էջմիածնի առանց գրաւոր հաճութեան Ամեն. Ս. Պատրիարքին Կ. Պոլսոյ, յանուն Վեհ. Հայրապետին Ամենայն Հայոց։

Ի Կ. Պոլիս, յԱզգ. Պատրիարքարանի Հայոց, յամի Տեառն 1876 ի փետր. 16, ՌՅԻԵ։

Զվերոգրեալ հնգեսին յօդուածս ընդունիմ սրտի մտօք և խոստանամ գործադրել ընդ բոլոր կեանս իմ։

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
Հայոց Տանն Աղթամարայ

Ի վկայութիւն ինքնագիր
ստորագրութեանն՝ ստորագրեմ
Գ. Կ. ՆԵՐՍԷՍ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

* *

Ս. Պատրիարք Հայրն հեռագրով բացատրութիւն պահանջեց Վանայ Առաջնորդէն, ցոյցին նշանակութեան և հեղինակներուն վրայ, և կը ցաւինք որ բնաւ պատասխան չկրցաւ ստանալ։ Բացատրութեանց այս բացակայութիւն, երբ ձեռնհաս իշխանութիւնը կը պահանջէ զայնս, աւելի տգեղ երեւոյթ մը կուտայ բոլոր այս տգեղ գործի։ Բայց մեք տակաւին կը յուսանք թէ Վանայ ազգայնոց ողջամիտ մասն խորհուրդք պիտի յաղթանակեն, և եղած սխալը շուտով պիտի դարմանուի։ Խորիմաց Հայրիկ, իւր հայրենակցաց վրայ ունեցած մեծ հեղինակութեամբ, կարող է ամեն ինչ կարգի բերել մէկ խօսքով, առանց Կեդր. Վարչութեան նոր հոգեր պատճառելու, եթէ բարձրացնէ զ'իւր ազդեցիկ ձայն ի դատապարտութիւն այս անմտաման ու ներքին կազմալուծութեան շարժմանց։ Ն. Սրբազնութիւն, իւր բնածին արամտութեամբ, կը հասկնայ հարկաւ թէ բոլոր խնդիրն իւր անձին վրայ կը դառնայ. թէ Էջմիածնի Կաթողիկոսութենէն բաժնուիլ պահանջողը նո՛յն Վանեցիք են ճիշդ, որք զՀայրիկ Կաթողիկոս տեսնել կը բաղձային։ Բայց որովհետեւ Ս. Հայրիկն Ազգին նուիրական շահն անշուշտ կը գերադասէ իւր անձնական փառքէ և ամեն անձնական շահէ, հարկաւ չի կրնար հանդուրժել որ իւր անուն զէնք մը լինի ազգային նուիրական շահեր հարուածելու համար։ Եւ ապաքէն, Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ ո՞ր Եպիսկոպոս պիտի կարենար հանդուրժել առանց դաւաճանելու Եկեղեցւոյն հեղինակութեան դէմ և առանց դրժելու զ'իւր եկեղեցական սուրբ ուխտ։ Մեք վստահութեամբ կ'սպասենք որ Հայրիկն յորդորէ զՎանեցիս՝ չխոտորելու ուղղութեան և եկեղեցական կարգապահութեան ճամբէն, և ըստ առաջնոյն ճանչնալու և յիշատակելու Ամենայն Հայոց Հայրապետութիւնը։ Վստահութեամբ կ'սպասենք նաեւ որ Ն. Սրբազնութիւն շրջապատող Վանեցի ազգայինք խնդրոյն ծանրակշիռ կարեւորութիւնը չըսքօղեն Ն. Սրբազնութենէն, և չարաչար չմոլորեցնեն Նորա պայծառ միտքն և Ազգին համար տրոփող սիրտը։

* *

ՎԵՐԱՇԻՆՈՒԹԻՒՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ

Ուրախութեամբ կ'արձանագրենք շաբթուս կարեւոր լուրը թէ ձեռնարկուած է վերաշինութեան Ազգ. Հիւանդանոցի։ 55 տարիներ անցած են յորմէ հետէ ազգային անդուգական բարերար մը, որոյ անունը միշտ օրհնութեամբ կը յիշուի, Պէզճեան Ցարութիւն Ամիրա, գլուխ կանգնեցուց շինութեան ազգային կարեւորագոյն հաստատութեան։ Բիւրաւոր հիւանդներ, որբեր, խելայեղներ, զանազան կարգի թշուառներ ու թշուառուհիներ անկէ ի վեր պատսպարեցան այս յարկի տակ և գտան ֆիզիքական ու բարոյական առողջութիւն, կամ ստացան կրթութիւն ու զգաստութիւն։ Բայց ահա՛ տարիներէ հետէ մաշած և քայքայման սպառնալից երեւոյթ մը ստացած է այս փայլուն հաստատութիւն, և անարգանք մը կը լինէր երկու միլիոն ժողովրդի մը ազգասիրութեան ու մարդասիրութեան զգացմանց դէմ, եթէ՛ այնպիսի ժամանակի մը մէջ ուր մարդասիրութեան և ազգասիրութեան սկզբունքներ շատ աւելի հիմնապէս կը հասկցուին քան զառաջ սկիզբն՝ ուր որ վեր քէն անցանէր վերաշինել Պէզճեան Ամիրային հոյակէն հիմնարկութիւնը։ Դիտմամբ կ'անուանենք միահաղոյն երկու միլիոն Հայերն Թուրքիոյ, քանի որ Ս. Փրկչեան հաստատութիւնը Պոլսական կամ տեղական հաստատութիւն մը լինելէ աւելի գաւառական և ազգային է։ Բարեբախտաբար, ժամանակիս Հայութիւնը զերծ պիտի մնայ այս մեծ նախատինքէ, զի ահա կան մխիթարական նշաններ թէ պիտի վերաշինուի Հիւանդանոցը։ Կը յիշուի թէ Հոգելոյս Պատրիարքը վերջին անգամ նախագահելուն Ս. Փրկչեան հաստատութեան հանդէսին, Ս. Համբարձման տօնին օրը, հրապարակաւ խոստում ստացաւ այժմեան Հոգաբարձութեան ազգասէր և պատուարժան անդամներէն՝ ձեռնարկելու վերաշինութեան Հիւանդանոցի ամբողջ շէնքին։ Եւ ահա՛ շաբթուս մէջ բերկրութեամբ աւետեցինք թէ մին ի բարեսէր անդամոց այս Հոգաբարձութեան՝ յանձն առած է տալ մինչեւ 5,000 ոսկի այս կենսական պէտքի համար, ինք որ արդէն 1,000 կամ 2,000 ոսկի կուտայ Մայրաքաղաքիս մեծ և երբեմն յոյժ փայլուն թաղի մը հրկիզեալ եկեղեցւոյն վերաշինութեան։ Եթէ Կ. Պոլսոյ Հայ բարեկեցիկ դասուն մէջ կը գտնուին երկու եղբայրներ, որք գովելի նախանձախնդրութեամբ ջանացող կը լինին ըստ կարի հետեւիլ մեծանուն Պէզճեանի փառաւոր օրինակին, չափազանցութիւն չէ յուսալ թէ այս երկու հարազատ օրինակին ալ հետեւելու այլք ոմանք բարուք նախանձով փափաքող պիտի լինին, և մի քանի հազար եւս իրենք պիտի հայթայթեն։ Եւ եթէ 8էն 10 հազար ոսկի կարենայ պատրաստուիլ, որ անհնար չէ քանի որ բոլոր հայ ժողովրդեան մէջ ջերմ փափաք կայ նիւթապէս սատարելու ի կատար ածման այս մեծ գործոյ, յայնժամ՝ ձեռնհաս գնահատողներու կարծեաց համեմատ՝ շատ լաւ յատակագծի մը վրայ բոլորովին ի նորոյ կրնայ կառուցուիլ «Ազգային Տունն», ինչպէս շատ իրաւամբ անուանուած է միշտ Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցն։

Արեւելք կատարեալ բերկրութեամբ կը գովէ Հիւանդանոցի Պատ. Հոգաբարձութեան պանծալի ձեռնարկն, որ իւր անդամոց անուններն ոսկի տառերով ազգայնոց սրտին մէջ դրոշմելու իրաւունք պիտի տայ, և կը բաղձայ ի բոլոր սրտէ որ այս վերաշինութեան գործն ուրիշ կարգ մը ձեռնարկութեանց պէս կէս ճամբան չմնայ։ Շատ բաներ կան արդարեւ Ազգին վրայ, Երուսաղէմական, Կրթական, Բարեգործական, եւլն։ Բայց Հիւանդանոցը բացառիկ տեղ մը գրաւած է միշտ ազգայնոց սրտին մէջ, և կ'արժէ բացառիկ եռանդեամբ մ'ընդգրկել զայս գործ։

* *

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՎԱՆՔԻՆ ՊԱՐՏՔ

Ժամանակէ մ'ի վեր տեղեկութիւն չի հրատարակուիր այս կարեւոր խնդրոյ վրայ։ Պատճառն այն է որ խնդիրն եւս ո՛ և է յառաջդիմութիւն ըրած չունի, և այս՝ ցաւալի է արդարեւ։ Կառավարութիւնն հրաման տուաւ որ այս տարւոյ Մարտէն սկսեալ հաւաքուի Յաֆան ղրուշի նպաստն Երուսաղէմի պարտուց համար։ Կառավարութիւնը նոյն առթիւ հրահանգ տուաւ որ այս Յաֆան ղրուշի նպաստին արդիւնքը զատ տումարի մէջ նշանակուի և զատ պահուի, և ո՛ և է վարչական պէտքի կամ վճարման չգործածուի։ Այս ամենայն ստոյգ է. բայց որոշուած չէ տակաւին (Ա.) թէ այս առանձինն գանձեալ գումարք ի՞նչ եղանակաւ պիտի յանձնուին Ազգին, և (Բ.) թէ Ազգն ի՞նչ եղանակաւ պիտի վճարէ Երուսաղէմի պարտատէրաց պահանջներն։ Այս երկու կէտեր որոշելով ըստ այնմ հարկ եղած գործողութեանց ձեռնարկելու համար Ազգ. Ժողովը կարգեց Յանձնաժողով մը, որ մի քանի նիստեր ըրաւ։ Յանձնաժողովը տեսեր է թէ մի կողմէ կառավարութեան և միւս կողմէ պարտատէրաց հետ բանակցելու և հանգանակեալ գումարներն ստանալով վճարելու համար գործողութեան աւելի ընդարձակութեան և ազատութեան կը կարօտի քան զոր չէ կարող ունենալ ամեն կարեւոր անօրինութեան համար Քաղ. Ժողովոյն կամ Ազգ. Ժողովոյն հաւանութեան կարօտ ստորադաս մարմին մը։ Այս մտածմամբ, Յանձնաժողովոյն մեծամասնութիւնն Ազգ. Ժողովէն Լիազօրութիւն խնդրելու որոշում տուեր է։ Փոքրամասնութիւնը գիտել տուեր է թէ այդպիսի պահանջման մը Ազգ. Ժողովոյն հաւանութիւնը դժուարաւ կրնար ստացուիլ, քանի որ նախկին Լիազօր մարմինք համարատուութիւն ըրած չլինելով, Լիազօրութեան նկատմամբ գոհացուցիչ գաղափար մը գոյացնելու չէին նպաստած բնաւ։ Յանձնաժողովոյ փոքրամասնութիւնն ուրեմն առաջարկեր է որ Լիազօրութիւնը լինի [illegible], սա պայմանաւ որ, Յանձնաժողովն, հարկ համարած անօրինութիւններն ի գործ դնելու լիազօր գտնուիլ հանդերձ, [illegible] ընէ Ազգ. Ժողովոյն, ծանուցանելով թէ նոյն տարւոյ ընթացքին մէջ ո՛րչափ գումար հանգանակուած է Ազգէն Երուսաղէմի պարտուց բարձման համար, ո՛րչափ գումար առնուած է Տէրութենէն և ո՛րչափը վճարուած է ո՛րպիսի պարտուց, հանդերձ այս ամեն զեկուցմանց վաւերացուցիչ պաշտօնագրերով։ Մեր տեղեկութեանց համեմատ, Յանձնաժողովը միահամուռ համակերպած է այս պայմանաւ լիազօրութիւն խնդրելու, և ըստ այնմ առաջարկ մը խմբագրելով ներկայացուցած է Ազգ. Ժողովոյն։ Բայց դժբախ[illegible]թիւնս դեռ ժամանակ չգտաւ զբաղելու այս կարեւոր խնդրով։ Երբ օգտակար և առողջական գործ մը կայ ի գլուխ հանելու, «մէջլէզներն ու «թիւրիմացութիւններն» հո՛ն են արգիլելու համար ամեն ինչ։ Նստաշրջանին գէթ սկիզբն Երեսփոխանութիւնն ազդու փափաք մը պարտի ցոյց տալ գլխաւոր գործերը լմնցնելու, աւելի եռքի թողլով 15 կամ 20 օրն անգամ մը նիստ ընելու հանդարտագոյն մէթոտ, որ եթէ Տեարց Երեսփոխանաց ֆիզիքական կամ մտային յոգնութիւն չպատճառելու գնահատելի առաւելութիւնն ունի, կատարելի կարեւոր գործերն ամիսներով երկոք վրայ թողլու փոքրի՛կ անպատեհութիւնն ալ կը ներկայացնէ։

* *

ՆՈՐ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆՆ

Առնձնաժողովոյ Դիւանը կ'աշխատի նոր Քաղաքական Ժողովոյն համար ընտրելեաց զեղչելի ցանկ մը պատրաստելու։ Զեղչելի ցանկ ըսելով կը հասկցուի անուանց շարք մը, որոց մէջէն Երեսփոխանք իրենց ուզած անուններն առնլով ընտրել և միացեալն ի բաց թողուլ կարող են։ Այս աշխատութիւն մինչեւ երէկ կատարուած չլինելուն համար է որ Ազգ. Ժողովն երէկ չգումարեցաւ. որովհետեւ արդի Քաղաքական Ժողովն, որոյ երկամեայ պայմանաժամն արդէն լրացած է, հրաժարեալ է, և գործերն երեսի վրայ չթողլու համար, Ազգ. Ժողովն առաջին գործ պիտի ընէ նոր Քաղ. Ժողով մ'ունենալ։ Բայց Քաղաքական Ժողովոյ համար ընտրելիներ գտնել նուազ դժուար չէ քան որոշել ձեւն որով յետ այսորիկ պիտի կազմուի Ազգ. Վարչութիւնը։ Ժողովական դրութիւնը բաղձացեալ արդիւնքը չի տար, և զայն փոփոխելու առաջարկներ կան դարձեալ։ Փոփոխման ձեւագրով զանազան առաջարկներ կ'ըլլան։ Ոմանք կը յորդորեն վերադառնալ Պաշտօնէական դրութեան. ուրիշներ, առարկելով թէ Պաշտօնէական դրութիւնն յայնժամ իւր [illegible] արդիւնաւէտ կրնայ լինել երբ Պատրիարքարանը գոհացուցիչ թօշակներով մասնագէտներ կրնայ պահել, կը յանձնարարեն ուրիշ դրութիւն մը, որ ո՛չ Ժողովական է ո՛չ ալ Պաշտօնէական, այլ երկուքին միջեւ բաղադրութիւն մը։ Կ'ուզեն կազմել Քաղաքական Ժողով մը, անոր մէջ դնելով Ազգին կրթական, կրօնական, գաւառական, թաղական, յարաբերական, վերջապէս վարչային ամեն տեսակ գործոց ու պէտքից մասնագէտ անձեր, և յանձնել այս Ժողովոյ՝ իւր մէջ ճիւղեր ունենալ վարչական զանազան գործոց համար։ Ընդհանրական գործոց համար բոլոր Ժողովն համախորհուրդ պիտի գործէ, իսկ իւրաքանչիւր ճիւղն ստանձնող երկ երկու կամ երեքական անձինք իրենց մաս-

---

—= 81 =—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻՒԼ ՎԷՐՆ

ԿՐԱՆԹ ՆԱՒԱՊԵՏԻՆ ՈՐԴԻՔՆ

ԴԼՈՒԽ Ը.

ՁՈՒ

Ճաշին ժամանակ, Էյրթըն հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններ տուաւ աւստրալիական երկրին վրայ, զոր կատարելապէս գիտէր։ Հարցուց թէ քանի՞ նաւաստի պիտի տանէր իւր հետ Լորտ Կլէնարվան։ Երբոր իմացաւ թէ երկուք միայն, Միւլրատի և Ուիլսըն, պիտի ուղեկցէին, զարմանք ցոյց տուաւ։ Յորդորեց զԿլէնարվան որ Տընքանի լաւագոյն նաւաստիներէն կազմէ զ'իւր ուղեկից ջոկատ։ Պնդեց իսկ այս կէտի վրայ, ինչ որ՝ անցողակի ըսենք՝ ամեն կասկած կրնար փարատել հազարապետին մտքէն։

—Բայց, ըսաւ Կլէնարվան, հարաւային Աւստրալիոյ մէջ ընելիք ուղեւորութիւննիս բնաւ վտանգ չունի՞։

—Բնաւ, պատասխանեց իսկոյն Էյրթըն։

—Ուրեմն հնար եղածին չափ աւելի մարդ թողունք Տընքանի մէջ. վասն զի մարդ պէտք է շոգենաւն առագաստով վարելու և նորոգելու համար։ Ամեն բանէ առաջ կարեւոր է որ ճշդիւ գտնուի ժամադրեալ տեղն որ պիտի նշանակուի։ Ուրեմն չպակսեցնենք մէջի նաւաղներն։

Էյրթըն հաւնեցաւ ցոյց տուաւ Լորտ Կլէնարվանի դիտողութիւնն և ոչ եւս պնդեց։

Երեկոյին, Սկովտացիք և Իռլանտացիք բաժնուեցան իրարմէ։ Էյրթըն և Բատտի Օ'Մուրի ընտանիքն իրենց բնակարանը վերադարձան։ Ձիան և սայլ պատրաստ պիտի լինէին հետեւեալ առաւօտուն։ Զուն առաւօտեան ժամ ութին որոշուած էր։

Յայնժամ տիկին Հէլէնա և Մարի Կրանթ իրենց վերջին պատրաստութիւններն ըրին, որք համառօտ եղան, մանաւանդ նուազ մանրամասն քան Ժագ Բականէլի պատրաստութիւնները։ Գիտնականը գիշերին մի մասն անցուց իւր դիտակին ապակիները քակելու, սրբելու և նորէն հաստատելու աշխատութեամբ։ Այս պատճառաւ տակաւին կը ննջէր երբոր՝ արշալոյսին՝ հազարապետն արթնցուց զայն որոտագին ձայնիւ։

Արդէն կարասիներն ագարակը տարուած էին Ջօն Մանկլսի խնամօք։ Մակոյկ մը կ'սպասէր ուղեւորաց, որք՝ շատ չանցած՝ մէջը նստան։ Երիտասարդ նաւապետըն իւր վերջին հրամանները տուաւ Թօմ Աւսթինի։ Պատուիրեց անոր մանաւանդ Լորտ Կլէնարվանի հրամաններուն սպասել ի Մէլպուրն, և ճշդիւ կատարել, ինչ որ ալ լինին։

Թօմ Աւսթին պատասխանեց Ջօն Մանկլսի թէ կրնար վստահիլ իւր վրայ։ Ցանուն նաւաստեաց իւր բարեմաղթութիւնները մատոյց Լորտին այս արշաւանաց համար։ Մակոյկը մեկնեցաւ, և օդը թնդաց հուրրաներու որոտմամբ։

Տասն վայրկենի մէջ մակոյկը ցամաքը հասաւ։ Քառորդ մը յետոյ ուղեւորք իռլանտական ագարակը հասան։

Ամեն բան պատրաստ էր։ Տիկին Հէլէնա շատ գոհ եղաւ իրեն համար պատրաստուած բնակարանէն։ Ահագին սայլն իւր նախնական անիւներով և միապաղաղ ատաղձերով մասնաւորապէս հաճոյ եղաւ իրեն։ Զոյգ զոյգ լծեալ վեց եզինք նահապետական երեւոյթ մ'ունէին որ շատ կը վայլէր նմա։ Էյրթըն, խթանն ի ձեռին, իւր նոր տիրոջ հրամաններուն կ'սպասէր։

—Բարէ՜, ըսաւ Բականէլ, աւասիկ սքանչելի կառք մը, որ աշխարհի բոլոր սուրհանդակի կառքերը կ'արժէ։ Աճպարարաց պէս աշխարհ պտըտելու համար ասկէ լաւագոյն եղանակ չկրնար լինիլ։ Տուն մը որ տեղէ տեղ կը փոխադրի, կը քալէ, ուզած տեղդ կը կենայ, ասկէ լաւագոյն ի՞նչ կրնայ լինիլ։ Տեսէք ո՛րչափ լաւ հասկցած էին զայս ժամանակաւ Սարմատացիք, որք ուրիշ կերպ չէին ուղեւորիր։

—Պարո՛ն Բականէլ, պատասխանեց տիկին Հէլէնա, կը յուսամ որ ձեզ դահլիճներուս մէջ ընդունելու բերկրութիւն պիտի ունենամ։

—Ի՞նչ կ'ըսէք, տիկի՛ն, պատասխանեց գիտնականը, պատիւ մը պիտի լինիք ինձ։ Օր որոշա՞ծ էք։

—Ամեն օր պատրաստ պիտի լինիմ բարեկամաց համար, պատասխանեց տիկին Հէլէնա ծիծաղելով, և դուք...

—Ամենէն անձնուէրն եմ, տիկի՛ն, ըսաւ Բականէլ հաճելի կերպիւ մը։

Այս փոխադարձ քաղաքավարութիւն ընդմիջեցաւ եօթն ասպանդեալ երիվարաց հոն հասնելովը, զորս Բատտիի որդւոցմէն մին կը բերէր։ Լորտ Կլէնարվան այս զանազան հանդերձանաց հաշիւը կարգադրեց Իռլանտացւոյն հետ, ջերմ շնորհակալեաց յաւելուածով, զորս բարի գաղթականը մեծ ճարուած կինէներուն գոնէ հաւասարագին կը նկատէր։

Ջուի նշանը տրուեցաւ։ Տիկին Հէլէնա և օրիորդ Կրանթ իրենց բնակարանին մէջ նստան։ Էյրթըն նստարանին վրայ, Օլպինէթ սայլին ետին. Կլէնարվան, հազարապետը, Բականէլ, Ռօպէրթ, Ջօն Մանկլս և երկու նաւաստիք, ամենն ալ հրացաններով և վեցհարուածեան ատրճանակներով զինեալ, հեծան իրենց ձիերուն վրայ։ «Աստուած օգնական լինի ձեզ» մ'արձակեց Բատտի Օ'Մուր, որում ձայնակցեցան կինն ու որդիքն։ Էյրթըն մասնաւոր աղաղակ մը արձակեց՝ մտրակելով իւր եզները։ Սայլը շարժեցաւ, ատաղձները ճարճատեցան, լիսեռները ճռնչեցին անուոց ծակերուն մէջ, և շատ չանցաւ պարկեշտ Իռլանտացւոյն ագարակն աներեւոյթ եղաւ ճամբուն շրջադարձ անկիւնին ետին։

ԴԼՈՒԽ Թ.

ՎԻՔԹՈՐԻԱՅԻ ԳԱՒԱՌՆ

1864 դեկտեմբեր 23ն էր։ Այս դեկտեմբեր, որ հիւսիսային կիսագունտին մէջ այնչափ տխուր, խոնաւ և դժպհի է, պարտէր յունիս կոչուիլ այս երկրի մէջ։ Աստղագիտաբար, ամառն արդէն սկսած էր երկու օրէ ի վեր. վասն զի 21ին արեւն Այծեղջիւրի աստեղատունն հասած էր, և հորիզոնէն վեր ներկայութիւնն արդէն կը պակսէր քանի մը վայրկեան։ Այսպէս ուրեմն տարւոյն ամենէն տաք եղանակին մէջ, գրեթէ արեւադարձական արեգակի մը տապայեղց ճառագայթներուն տակ պիտի կատարուէր Լորտ Կլէնարվանի այս նոր ուղեւորութիւն։

Խաղաղական Ովկէանի այս մասին մէջ գտնուող անգլիական սեփականութեանց բովանդակութիւնն Աւստրալիա կը կոչուի, որ կը պարունակէ զՆոր-Հոլանտա, զԹասմանիա, զՆոր-Զելանտա, և քանի մը շրջակայ կղզիներ։ Իսկ բուն աւստրալիական երկիրն ընդարձակ գաղթականութեանց բաժնուած է, որք յոյժ անհաւասար են թէ՛ մեծութեամբ և թէ՛ հարստութեամբ։ Ով որ Պ. Բէթէրմանի կամ Պ. Բրէշէլի շինած վերջին քարտէսներուն վրայ հայեաց մը ձգէ, ի սկզբան կը զարմանայ այդ բաժանմանց ուղղութեան վրայ։ Անգլիացիք լարաբաժին ըրած են այդ մեծ գաւառները բաժնող պայմանական գիծերը։ Ի հաշիւ չեն առած ո՛չ լեռնագրական զառիվայրերը, ո՛չ գետոց ընթացքն, ո՛չ կլիմայից այլազանութիւնն և ո՛չ ցեղական տարբերութիւններն։ Գաղթականութիւնք ուղղանկիւնաբար կը սահմանակցին և [illegible] պէս կը կցին իրարու։ Այս ուղղագծական և ուղղանկիւնական տրամադրութենէ կը ճանչցուի որ այդ բաժանում երկրաչափի գործ է և ոչ աշխարհագրի։ Միայն ծովեզրներն, իրենց այլազան ոլորներով, խորշերով, ծոցերով, հրուանդաններով, գետաբերաններով, վերջապէս իրենց սիրալի անկանոնութեամբ կը բողոքեն այդ ճշդութեան դէմ։

Երկրին այս համաչափական երեւոյթը Ժագ Բականէլի խանդը կը գրգռէր իրաւամբ։ Եթէ Աւստրալիա Փրանսական երկիր եղած լինէր, Փրանսացի աշխարհագիրք անշուշտ չէին մինչեւ յայս կէտ մղեր ուղղանկիւնաձիգին և գծաձիգին մոլութիւնը։

Ովկէանեան մեծ կղզւոյն գաղթականութիւններն այժմ վեց են. Հարաւային Նոր-Կալլէս, մայրաքաղաք Սիտնէ. Քուինզլէնտ, մայրաքաղաք Պրիսպէյն. գաւառ Վիքթորիա, մայրաքաղաք Մէլպուրն. Հարաւային Աւստրալիա, մայրաքաղաք Ատէլայտ. Արեւմտեան Աւստրալիա, մայրաքաղաք Բէրթ. վերջապէս հիւսիսային Աւստրալիա, առանց մայրաքաղաքի։ Ծովեզրները միայն բնակուած են գաղթականներով։ Հազիւ քանի մը կարեւոր քաղաքներ շինուած են մինչեւ յերկու հարիւր մղոն։ Իսկ միջերկրայն, այն է Եւրոպիոյ երկու երրորդին հաւասար տարածութեամբ երկիր, գրեթէ անծանօթ է։

(Շարունակելի)

նաւոր ճիւղի գործերն անկախօրէն պիտի տնօրինեն : Այս կազմութեամբ, Տեսուչ Խորհուրդներ ընտրելու պէտք չպիտի մնայ, և ժողովական գրութեան և անձնական պատասխանատուութեան առաւելութիւնք միակ ձեւի մը մէջ պիտի ամփոփին : Ինչպէս ոչինչ նոր է արեւուն տակ, այս գաղափար եւս նոր չէ բնաւ, և առ նուազն երեք տարի յառաջ բացատրուած և ջատագովուած է հրապարակաւ, այժմեան Քաղ. Ժողովոյն կազմութեան աշխատանաց միջոցին :

Երբ կը գրէինք այս տողերը, չգիտէինք [illegible] ալն որոշուա՞ծ է Ատենապետաց Դիւանին երեկի նստին մէջ թէ ոչ : Բայց ինչ ձեւով ալ կազմուի նոր Վարչութիւնն, առաջին պէտքն է դրամն, առանց որոյ վարչային լաւագոյն կազմակերպութիւնք ամլութեան դատապարտուած են կանխաւ : Ուստի, Ազգ. Ժողովոյն կատարելի մեծագոյն գործոց մին պէտք է լինի կարգի դնել Պատրիարքարանի ելեւմուտքն : Ասկէ դուրս ամենեւին յոյս չկայ կեդրոնական Վարչութեան բարւոքման :

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱՑ ԿԸ ԾԱՆՈՒՑՈՒԻ

թէ Կ. Պոլսոյ, գաւառաց և օտար երկիրներու անվճար մնացած բաժանորդագրութեանց թերթերու առաքումը պիտի դադրի Յուլիս 1ին :

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ազգ. Ժողովոյ ատենապետաց դիւանն գումարուելով երէկ ի Ղալաթիա, աւարտեց առ Ս. Պատրիարք Հայրն մատուցանելի Ուղերձի խմբագրութիւնն եւ ապա շարունակելով նիստն ընդ նախագահութեամբ Ն. Սրբազնութեան, պատրաստեց նոր Քաղաքական Ժողովոյ ընտրելեաց երկպատիկ ցանկը : Նիստը տեւեց ութ ժամ :

Գեր. Հմայեակ Եպիսկոպոս Դիմաքսեան կը պատրաստուի յառաջիկայ շաբթու Պանտրմա ուղեւորել, ըստ վերջին որոշման Խառն Ժողովոյ, Պանտրմայի և Պալըքէսիրի ժողովուրդն հաշտեցնելու և ազգային ժողովները վերակազմելու համար :

Կիւրինէն մեզ գրուած նամակէ մը կը տեղեկանանք թէ տեղւոյն ազգային իշխանութեան հրամանաւ, Արժ. Տ. Կարապետ վարդապետ Սիսակեան և Տ. Կարապետ քահանայ Տ. Ստեփանեան հանգանակութիւն կը կատարեն ի նպաստ «Ներսէս Վարժապետեան Ուսումնարանի» և Կեդրոնական Վարժարանի :

Երկու օրուան մէջ հանգանակեալ գումարն յիսուն ոսկւոյ հասած է :

Գեր. Խորէն Սրբազան Նար-պէյ մայրաքաղաքս գտնուած եպիսկոպոսները Ղալաթիա հրաւիրած էր երէկ, նկատողութեան առնլու համար առ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն մատուցանելի Ուղերձն՝ յորում ինչ ինչ փափաքներ և իղձեր յայտնուած են : Տ. Արիստակէս, Տ. Մատթէոս Տ. Հմայեակ, Տ. Գրիգորիս և Տ. Եղնիկ եպիսկոպոսունք անձամբ պատասխանեցին սոյն հրաւէրին, սակայն Նար-Պէյ Սրբազան բացակայ լինելով, գումարումն ապարդիւն եղաւ :

Ինչպէս կը յիշեն ընթերցողք, Ազգ. Վարչութեան Խառն Ժողովն որոշած էր որ Եգեսիոյ Առաջնորդ Գեր. Խորէն եպիսկոպոս Մխիթարեան Տիգրանակերտ երթալով, անձամբ քննէ ժողովրդեան ցաւերը և կրօնափոխութեան դիմումներն արգիլելով, ազգային ժողովները վերակազմէ և առաջնորդական ընտրութիւն կատարէ :

Վարչութեան սոյն որոշումն հեռագրաւ հաղորդուած էր Տ. Խորէն եպիսկոպոսի և Տիգրանակերտի ազգային ժողովին :

Մխիթարեան Սրբազան հեռագրաւ ծանուցեր է երէկ ի Պատրիարքարան թէ անձնական տկարութեան պատճառաւ անկարելի է իրեն ի Տիգրանակերտ երթալ, թէ արդէն իւր հիւանդութիւնը դարմանելու համար օդափոխութեան գնացած է ի գիւղօրէս և այս պատճառաւ ժամանակէ մ'ի վեր բացակայ կը գտնուի իւր պաշտօնատեղիէն :

Դպրոցասէր Հայուհեաց ընկերութեան Դրդ տարեշրջանի բացումը կատարել որոշուած լինելով այսօր ի Ղալաթիա, Ընկերութեան դիւանը նամակաւ մը խնդրեր է Ամեն. Ս. Պատրիարքէն որ սոյն բացման նստին անձամբ նախագահելու շնորհն ընէ :

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը Գաբրիէլօղեան եղբարց մօր յուղարկաւորութեան հանդիսին ներկայ կը գտնուի այսօր ի Բերա :

Պատր. Գեր. Փոխանորդ Հայրն Ամեն. Խրիմեան Սրբազանի փոխադարձ այցելութեան պիտի երթայ վաղը ի Գուզկունճուգ :

Մալաթիոյ նախկին առաջն. Տեղապահ Տ. Մաղաքիա վարդապետ Տէրունեան՝ որ ժամանակէ մ'ի վեր Տիգրանակերտ կը գտնուէր, երէկ մայրաքաղաքս եկաւ :

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր տնօրէնութեամբ, Երուսաղէմի միաբան Տ. Գաբրիէլ վարդապետ Անուշեան՝ Գումգաբուի ս. Նիկողայոս առժամեայ քարոզիչ անուանեցաւ :

Սոյզ աղբիւրէ կը տեղեկանանք թէ Ղալաթիոյ Թաղային Ցանձնաժողովն իւր պաշտօնավարութեան օրէն ի վեր յաջողած է գտած 22702 1/4 ղրշ. պարտքը վճարել եւ աւելցնել 3000 դահեկանի մօտ գումար մը որ պատրաստ կայ Սնտուկին մէջ :

Նկատողութեան արժանի է որ Ղալաթիոյ Կալուածոց Հոգաբարձութիւնը 1885 յունուարէն դադրեցուցած է ամսական 25 ոսկւոյ վճարումը :

Վարժարանին վիճակն աւելի բարւոքած է և ասոր ապացոյց է աշակերտաց թիւն որ 156էն 176ի բարձրացած է :

Արդէն ի մօտոյ կը հրատարակուի Թաղային գործոց տեղեկագիրը :

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Աւստրիական դեսպան Պ. Գալիչէ նախընթաց օրը Բ. Դուռն երթալով կէս ժամու չափ տեսակցեցաւ արտաքին գործոց նախարար Ասիմ փաշայի հետ :

Պուլկրէշի օսմ. դեսպանատան նորընտիր առաջին քարտուղար Սիմոն էֆէնտի Հաճէն մեկնած է իւր պաշտօնատեղին երթալու համար :

Ելմտական նախարար Միւնիր փաշա, Էվգաֆի նախարար Քեամիլ փաշա և Երկրագործական ու առեւտրական նախարար Սուպհի փաշա շաբթուս մէջ այցելութիւն տուին անգլիական արտասովոր դեսպան Սըր Ուիլեէմ Հուայդի՝ որ օր մ'առաջ ընդունած էր նոյնպէս Ծովային նախարար Հասան փաշայի այցելութիւնն :

Վաղը, 15 Ռամազան, Խըրքա-ի Շէրիֆի օրը լինելով սովորական հանդէսներ պիտի կատարուին, հետեւաբար կառավարական պաշտօնատունք գոց պիտի մնան :

Եգիպտոսի նախկին Նախարարապետ Րաղըպ փաշա մեռաւ :

Որթածծիի ջնջման համար առեւտրական և երկրագործական պաշտօնատան մէջ կազմեալ Մասնախումբն խնդրած է Բ. Դրնէն որ այդ մասին պէտք եղած գործիքներու, տարրալուծական բաղադրութեանց ինչպէս նաև Եւրոպայէն բերուելիք մասնագիտաց ծախուց համար 2000 ոսկւոյ գումար մը յատկացուի :

Ռուսական լրագիր մը խօսելով Թուրքիոյ եւ Ռուսիոյ միջեւ կնքելի դաշնակցութեան մը վրայ՝ որ կը յիշատակուէր բաւական ժամանակէ հետէ, կ'ըսէ թէ այս նպատակաւ բանակցութիւնք կը շարունակուին երկու պետութեանց միջեւ : Այս դաշնակցութեան գլխաւոր պայմանը սա պիտի լինի եղեր որ ռուս կառավարութիւնը պիտի հրաժարի պատերազմական հարկէն զոր կը պահանջէ Թուրքիայէն և պիտի ընդդիմանայ Աւստրիական կառավարութեան ձգտմանց յՍալոնիկ երթալու :

Նէօլլըս արտատպելով զայս լուր, կը հարցնէ թէ այդ պարագային մէջ ո՞վ պիտի արգելու համալաւութեան ծաւալումն յՍալոնիկ :

Լոնտրայէն առնուած նամակներ կը ծանուցանեն թէ ծովակալ Հօպարթ փաշա մտադիր է ի մօտոյ մեկնիլ մայրաքաղաքս գալու համար :

Սուրիոյ բնակիչք հանրագիր մ'ուղղելով առ Բ. Դուռն, Անտիոքայ Յունաց նորընտիր Պատրիարք Տ. Գերասիմոսի պաշտօնին վաւերացումը խնդրած են :

Հանրագիրն ստորագրողք մեծ գովեստիւք կը խօսին յիշեալ եկեղեցականին արժանեաց վրայ :

Տրապիզոնի ռուսական նախորդ հիւպատոս Պ. Պիլլինթի՝ որ Հանեայի (Կրէտէ) հիւպատոս անուանած է, մայրաքաղաքս եկած էր քանի մ'օրէ ի վեր եւ երէկ մեկնեցաւ յիւր նոր պաշտօնատեղին :

Սպանիական դեսպան Գոնզլօ կոմսն երէկ կառքով Բերայէն Ղալաթիա իջած ատեն Օսմանեան Պանքայի մօտ, շիտակ ճամբուն վրայ, 8 տարեկան տղայ մը կառքին տակ մնաց : Դեսպանն անմիջապէս կառքը կեցնելով իւր թարգմանին միջոցաւ տղուն վիճակն հարցուց : Տղան գլխէն միայն վիրաւորուած է :

Ցունական լրագիր մը կը պատմէ թէ Բամլիթի մէթրապոլիտը վերջերս իւր քահանաներէն մին Ալի-Չէլէպի կոչուած տեղը ղրկեր է պուլղար եկեղեցականաց ոտնձգութեանց դէմ դնելու համար : Ասոր վրայ Պուլղարք տեղական իշխանութեան դիմելով, յոյն քահանային հեռացումը պահանջեր և խնդրեր են որ իրենք բոլորովին անջատ թեմ մը նկատուին Պուլղար Էքզարքարանի իրաւասութեան ներքեւ : Ալի-Չէլէպիի Գայմագամը խնդիրը Կիւմիւլճինայի կառավարչին յանձներ է, ներկայացնելով յոյն քահանայն իբր գրգռիչ խռովութեանց եւ երկպառակութեանց եւ անոր հեռացումը խնդրելով : Կիւմիւլճինիայի կառավարիչն ալ հարկագրեր է այս մասին Ադրիանուպոլսոյ կուսակալէն հրահանգ խնդրել եւ այս վերջինն ալ ներքին գործոց նախարարութեան դիմեր է :

Սակայն յիշեալ յոյն քահանային դէմ Կ. Պոլիս հասնող բազմաթիւ գանգատագրոց ծանրութեան հակառակ, Ներքին գործոց նախարար Բարձ. Էտհէմ փաշա հարկ գտեր այս մասին ո՛ր եւ է տնօրինութիւն չընել, մինչեւ որ պատմուած իրողութիւնք չստուգուին կրօնական բարձրագոյն իշխանութեան կողմէ, որ միակ ձեռնհաս մարմինն է : Այս կերպով աչա յիշեալ յոյն քահանայն ուղղակի Ֆէնէրի Պատրիարքարանի կողմէ հրաւիրուեցաւ պուլղար քահանայից իրեն դէմ ըրած ամբաստանութեանց մասին բացատրութիւն տալու :

Պ. Քօմարօֆ՝ նախկին Բ. Թարգման մայրաքաղաքիս ռուսական դեսպանատան, որ վերջերս Ռիօ Ժանէյրոյի ռուսական հիւպատոս անուանուեր էր, չպիտի երթայ իւր այդ նոր պաշտօնատեղին : Պ. Քօմարօվ Կ. Պոլսէն նախ Պետրպուրկ գնացած լինելով, արտաքին գործոց պաշտօնատան մէջ մնաց ժամանակ մը եւ այդ միջոցին Լիզպոնի դեսպանատան առաջին քարտուղարի պաշտօնը բաց լինելով, Պ. Քօմարօֆի առաջարկուեցաւ, որ ընդունեց զայն սիրայօժար եւ ի մօտոյ տիկնոջն հետ պիտի ուղեւորի Փորթուգալի մայրաքաղաքը :

Կ. Պոլսոյ իտալական դեսպան Քօրթի կոմսը Փարիզ հասած է : Եւ որովհետեւ Հռոմէն Կ. Պոլիս գալու շիտակ ճամբան այդ չէ, ենթադրուեցաւ թէ Քօրթի կոմսը կարեւոր պաշտօն մ'ունէր ֆրանսական կառավարութեան քով. ըսողներ ալ եղան թէ այս պաշտօն կը վերաբերի Թունուզի վերջին անցից :

Ղալաթիոյ թերթ մը կ'ըսէ թէ իտալական դեսպանը Փարիզ գնացած է, պարզապէս երեւելի բժշկաց խորհուրդ հարցնելու համար իւր խանգարեալ առողջութեան նկատմամբ :

Պապական նուիրակ Տ. Րօթէլլի՝ որ Արշիպեղագոսի կղզիները գնացած էր հովուական պտոյտ մ'ընելու, երկու շաբթէն կը վերադառնայ :

Ծիպալիի Հրկիզելոց նպաստամատոյց Ցանձնաժողովոյ նախագահ Քեամիլ փաշայի յանձնարարութեամբ, Զ. շրջանակի Թաղապետութեան նախագահ Պլաք պէյ կարելի եղած գիւրութիւնն ընծայած է առ Պ. Բաֆաբօ, որ աջակցութեամբ խումբ մ'իտալացի դերասանաց և դերասանուհեաց թատերական ներկայացում մը պիտի տայ այս գիշեր Թէփէ-Պաշիի թատրոնին մէջ, ի նպաստ յիշեալ հրկիզելոց :

Նէօլըս կ'ըսէ թէ Սոֆիայէն իւր ստացած մասնաւոր տեղեկութեանց համեմատ, Պուլղարիոյ մէջ կը շարունակեն նոր հրոսախումբեր ժողովել, օսմանեան հողն անցնելու համար :

Նոյն թերթը կը յարէ թէ Բալմիքօֆ ռուս սպայն, որոյ համար ըսուեցաւ թէ սպաննուած է Թուրք զօրաց ձեռամբ, կենդանի է և կառուոյ կը պատրաստուի. երբեմն ռուսական բանակին մէջ իրեն հետ ծառայող սպայի մը հետ համախորհուրդ :

Լէվանթ Հէրալտ կ'իմանայ թէ ելմտական նախարարութիւնն երկու օր առաջ վճարեր է Սպարապետի Դրան պաշտօնէից մարտի ամսականին երկու երրորդն, իսկ ելմտական, կրթական, հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեանց, ինչպէս և Քաղաքապետութեան պաշտօնէայք Ռամազանի սկիզբէն ի վեր բնաւ վճարում ստացած չլինելով մեծ նեղութեան մէջ կը գտնուին և իրենց ամսականներն հաւէրբին 30 կամ 40 ով դեղչել կուտան :

Արեւելեան Ռումելիի կուսակալ Գավրիէլ փաշա պատասխանելով Եպարքոսական գրոյ մը որ սահմանագլխոյն վրայ ի գործ դրուած աւազակութեանց դէպքերուն կը վերաբերէր, կը յայտնէ թէ ձեռք առնուած միջոցներուն շնորհիւ հանրային ապահովութիւնը գոհացուցիչ վիճակի մէջ է այժմ և Պանէգիրի մօտերը վերջերս երեւան եկող աւազակախումբը բնաջինջ եղած է :

Պրուսայի կուսակալին կողմէ ներքին գործոց նախարարութեան ուղղեալ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ անցեալ շաբթու խումբ մը գիւղացիք տօնավաճառէն դարձած ժամանակնին Քասըմ-Օղլու կոչուած տեղն աւազակներէն յարձակում կրելով, կողոպտուեր են : Խումբ մը զօրք ղրկուելով աւազակաց ետեւէն, յաջողեր են անոնցմէ չորսը ձերբակալել և գողցուած նիւթերը ձեռք անցունել մեծ մասամբ :

Կայս. կառավարութիւնը Գերմանիայէն երկու մասնագէտ ուսուցիչներ բերել կուտայ բժշկական արքունի վարժարանին մէջ քիմիագիտութեան դասեր տալու և Պոնքովսքի պէյին օգնական կարգուելու համար :

Գերմանացի գիմնագէտք մայրաքաղաքս կ'սպասուին ի մօտոյ :

Եօզղատի կառավարական պաշտօնատան գիմաց մեծ ժամացոյց մը զետեղելու համար գեղեցիկ աշտարակի մը հիմնադրութիւնն սկսած է անցեալ ամսոյ 15ին ի ներկայութեան քաղաքապետական խորհրդոյ և այլ բարձրաստիճան անձանց :

Նախընթաց գիշեր Արնավուտ-գիւղի մէջ Տ. Քիրիլոս անուն վաթսունամեայ յոյն քահանան քունէն արթննալով կը հրաւիրեն հիւանդի մը տուն : Քահանայն անեկինին պատուհանէ դուրս կարծելով կ'շտապէ դուրս ելնել անկից և վար իյնալով ծանրապէս կը վիրաւորի :

Սամաթիոյ մէջ ալ Գաթինա անուն յոյն աղջիկ մը անցեալ օր պատուհանին առջեւ քնանալով, երազին մէջ կը տեսնէ որ մայրը մեռած է, յուղարկաւորք տուն կը ժողուին, քահանաներն մահանուագներ կ'երգեն, եկեղեցւոյ զանգակները կը հնչուին, եւն : Խեղճ աղջիկն արթննալով կ'արթննայ և կիսամրափ վիճակին մէջ պատուհանէն վար իյնալով կը վիրաւորուի :

Սուազէն կ'իմանայ թէ Այնթապի կողմերը Պիլան գաւառակի մէջ Հայ մը իսլամութիւնն ընդունելով Իպրահիմ կոչուեր է :

Հայտար-փաշայի հիւանդանոցի պարտէզի ջրհորին մէջէն մարդու մը դիակ գտնուած է, որոյ ով լինելը չէ ճանչցուած, քանի որ այդ դիակ շատոնց ձգուած լինելով փտիլ սկսած էր :

Երէկ առաւօտ Մաքրիգիւղի մէջ վառօդարանի առջեւ, ծովեզերքի մօտ նաւաստիի հագուստով մարդու մը դիակը գտնուեցաւ :

ՎՐԻՊԱԿ. — Երէկուան Արեւելքի ներքին լրոց Բ. սիւնակի 32րդ տողը «կուսակալն այցելութիւն պիտի տայ Սէլանիկի կուսակալին» պէտք է կարդալ սապէս «Սէլանիկի կուսակալն այցելութիւն պիտի տայ տեղւոյն ռուսական հիւպատոսին» :

ՌՈԲԵՐԹ ՔՈԼԷՃ

Րոպէրթ Քոլէճի դպրոցական տարեշրջանի քննութիւնք պիտի սկսին վաղը կիրակի, յունիս 28, նախագահ Պ. Ուաշպըրնի բարոզով՝ միջօրէի ժամ 10. 45ին : Յունիս 30ին երեքշաբթի օրը տեղի պիտի ունենան մրցանակաբաշխութեան արտասանութիւնք : Ուսումնաւարտ դասուն բանախօսութիւնք պիտի արտասանուին Յուլիս մէկին, միջօրէի ժամ 2ին :

ԱԶԴ

Եւրոպիոյ և Ամերիկայի գործարանաց ո՛ր եւ է երկրագործական գործիներ յանձնարարելու համար, ամեն անոնք որ կը փափագին ուղղակի գործարանատէրաց դիմել շահաւոր պայմաններ ստանալու համար, կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա, Քարաքէօյ, Տէյիրմէն Խան, Իսթէրն Աժանսի Գործակալութեան որ իւր քով պատրաստ ունի այդ գործարանաց ցուցակներն և ընծայեցիկ գիներն :

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Այս առտու

ԱՇԽԱՐՀԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՀՊԱՆՈՂԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ

Լոնտոն, 26 յունիս.

Լորտերու ժողովը և Երեսփոխանաց ժողովը յետաձգեցին իրենց նիստեր 96 յուլիս, (ժամանակ տալու համար նորակազմ նախարարութեան որպէս զի պատրաստէ Խորհրդարանին վաւերացման ներկայելի նոր ելմտացոյցն և ալլօրինական ծրագրերը :)

Մօրնինկ Բօսթ պահպանողական լրագիրը կը հաստատէ թէ նորակազմ նախարարութեան արտաքին աշխարհավարութեան հիմն պիտի լինի սերտ միութիւն Գերմանիոյ, Աւստրիոյ և Իտալիոյ հետ :

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊ Ի ԻՏԱԼԻԱ

Հռոմ, 26 յունիս.

Զրոյց կը պտըտի թէ հրաժարեալ նախարարապետ Պ. Տէբրէդիս պիտի ստանձնէ Արտաքին գործոց նախարարութիւնը, սոյն նախարարութեան ընդհանուր քարտուղար ունենալով զՊ. Դորնիէլլի կամ զՊարոն Պլան :

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 15 Յունիս

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

3 ամիս Լոնտրայի վրայ (պանքայի)	111
3 » » (վճռ. կնքն)	110 5/8
» Բարիզի » (պանքայի)	22 77 1/2
» » » (վճռ. կնքն)	22 85

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

	Դահեկան
Երէկ երեկոյ գոց. (Միաց. D. Սէրի)	18 21
Պորսային գոցուելէն վերջը »	18 20
Բերայի մէջ	— —
Առաւօտուն բացուեցաւ »	18 18
Բարձրագոյն գին	18 18 1/2
Նուազագոյն »	18 17 1/2
Կէս օրին	18 17 1/2
Փոխառութիւն 1858) 1862) A. Սէրի Գ. Կ. Ա. Ո.	33
» 1860) 1863) 1872) B.	19
» 1865) 1869) 1873) C. »	18 17

Իւնիֆիէ Եգիպտական

Երէկ իրիկուան գոցուեցաւ	72 27 1/2
Այս առտու բացուեցաւ Գ. Կ.	72 25
Կէս օրին	72 25

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍԵՐ

Կօրիէթէ Ժէնէրալ Գ. Կ. Անգլ. Լր.	3 22
Քրէտի Ժէնէրալ » » Օսմ. »	7 5
Պանք տը Գօնս » » » »	4 30
Սօս. Ժանէ է վալէօր » » » »	3 30
Թրամուէյ » » » »	292 1/2
Ռումելիի երկաթուղի Ֆր.	42 75
Օպէրասիոն տը Բրիօրիթէ »	—
Բամնեթուղթ Լաւրիոնի »	60

Ընթացք դրամոց

Օսմանեան ոսկի ղրշ.	100
10 ֆրանքնոց »	87 31
Անգլիական ոսկի »	110 20
Բոլ Իմբէրիալ »	90 10
Քրիմեց »	51 15
Ռուսլի Թղթադրամ »	8 90
» արծաթ »	89 30
Ֆլօրին »	9
Մէճ. արծ. (տարբ.) »	108 2
Վեշնոց »	103
Հինգնոց »	102 30
Մէթալիք »	99
Պղինձ »	—
Թղթադրամ »	—

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 26 Յունիս, ժամ 3 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. քօնսօլիտէ	99 3/4
Օսմ. » Սէրի Դ. բացուեցաւ	16 3/4
» » » գոցուեցաւ	16 3/4
» » » Ա.	33 1/4
» » » Բ.	19
» » » Գ.	16 3/4
Օթօման 1871	68
Փոխառութիւն 1877	81
Պանք Օթօման	12
Ռուսական փոխառ. 1873	92 5/8
Եգիպտական միացեալ (իւնիֆիէ)	65 1/2
» առանձն. (բրիվիլէժիէ)	87 1/8
Տայրա Սանիէ	62 1/2
Տօմէնիալ (փոխառ. Ռօչիլտ)	84 1/2
Հունգարական պարտաթուղթ 4%	— —
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	25 581(*)

Վիէննա, 26 Յունիս, ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	124 55
Օսմանեան երկաթուղի	20 50

Բարիզ, 26 Յունիս, ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 %	110 05
» » 3 %	81 25
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սէրի Դ. բացուեցաւ	16 87 1/2
» » » գոցուեցաւ	16 82 1/2
» » Սէրի Բ.	18 50
» » Գ.	16 80
Օսմանեան երկաթուղի	42 25
» Բէժիի բաժնեթուղթք	480
Պանք Օթօման	550
Գրէտի Լիոնէ	—
» Ֆօնսիէ	1357 50
Բաժնետոմս Լիոնի	1247 50
Սուէզի ջրանցք	2152 50
Ռուսական 5% 1877ի	100
Իտալական Ռանթ	97 30
Եգիպտական միացեալ	328 75
Սպանիական (արտաքին)	59 5/8
Բրիօրիթէ Թիւրք	390
5% Հելլենական	338 75
Չէք Լոնտրայի վրայ	25 18

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷ ՔԱՂՈՒԱԾ

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ,

Յունիս 12. — Նիկոմիդիոյ Պաշէ Քոլճուի հայ ձկնավաճառաց հիմնադրութեամբ այժմ կազմուած է ԲԱՐԵՍԻՐԱՑ անուն ընկերութիւն մը, որուն նպատակն է քաղաքիս հայ գերեզմանատան չուրջն հաստատուն որմով մը պատել, մէջը քաղցր ջրոյ աղբիւր մը հաստատել ու գերեզմանատան մէկ յարմար կողմը հասարակաց գեղեցիկ պարտէզ մը շինել :

Սոյն ընկերութիւնն ամսոյս 6ին ժողովրդեան յայտարարեց թէ «յառաջիկայ շաբաթ՝ որ է Գիւտ Նշխարաց սրբոյ Հօրն մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին, մեծ հանդիսիւ գերեզմանատան չուրջը կառուցանելի որմին հիմնադրութիւնը պիտի կատարի» : Ամբողջ ժողովուրդն անհամբեր նոյն օրուան կ'սպասէր : Եկաւ շաբաթն, և առաւօտեան եկեղեցւոյ արարողութենէն յետոյ, դպիրք և քահանայք զգեստաւորեալ հանդիսիւ շարական երգելով դիմեցին դէպի գերեզմանատուն, ուր դափնեայ պսակօք զարդարեալ էին Վեհ. Կայսեր ու Տ. Տ. Մելքիսեդեկ ամենայն Հայոց նորընտիր Կաթողիկոսին և Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր գեղեցկատիպ պատկերներն :

Թափորին կը հետեւէր ժողովրդեան ստուար բազմութիւն մը երկու սեռէ : Թափորն ժամանելով ի գերեզմանատուն, նախ հիմնադրութեան տեղն օրհնելով ոչխարներ զոհուեցան ու հիմն դրուեցաւ. և ապա դպիրք և քահանայք կրօնաւորաց թաղն երթալով ազգային ընդհանուր ննջեցելոց համար հոգեհանգիստ կատարելէ յետոյ ճառեր կարդացուեցան եւ Օգոստափառ Սուլթան Ապտիւլ Համիտ Բ. Կայսեր ու նորա նախարարաց, նոյնընտիր Ամեն. Հայոց Կաթողիկոսին և Ս. Պատրիարք Հօր թանկագին կենաց բարեմաղթութիւններ եղան. նոյն միջոցին բոլոր ժողովրդեան ծափահարութեան և կեցցէներուն ուժգին ձայներն օդը կը թնդացնէին : Ապա Պօղոս էֆ. Ճինճիհանեան բեմ ելնելով՝ ժողովրդեան սոյն մեծ փափաքը ջատագովելէ յետոյ ուսման և կրթութեան յարգն հանդիսականաց զգացուց և միանգամայն ժողովուրդն սոյն ընկերութեան յանդամակցութիւն հրաւիրելով կոչեց զայն ժողովրդային ընկերութիւն :

Ապա ամբողջ ժողովրդեան զոհի մսով խառն եփուած եղինձ (բէլլաւ) բաշխուեցաւ. կերակուրէն յետոյ ի նպաստ ընկերութեան պնակ շրջագայելով աւելի քան 1300 դահեկան հասոյթ գոյացաւ :

Ժողովուրդք պահ մը հանգիստ առնելէ յետոյ, գործի սկսեց. տեսնելու արժանի էր ժողովրդեան նոյն աւուր աշխատանքն. հարուստ թէ աղքատ, մեծ թէ պզտիկ կը գործէր, որով մէկ օրուան մէջ գրեթէ 150 քառակուսի կանգուն տեղ որմն շինուեցաւ, որուն համար պէտք եղած քարերն Երկուց Բիւրուց կոչուած եկեղեցւոյ փլատակաց տակէն մեծ աշխատութեամբ կը հանուէր, ինչպէս նաև նոյն տեղէն հանուեցաւ աւելի քան 8000 հոխա կշռող աչագին աւազանաձեւ քար մը, որ աղբիւրին յատկացուեցաւ. բայց դեռ վերջնականապէս որոշուած չէ թէ ինչ ձեւով պիտի զետեղուի այն :

Չի մոռնանք նաև յիշել թէ, ընկերութեան հիմնադիր անդամք միշտ շրջելով ժողովրդեան մէջ բարեկարգութեան վրայ կը հսկէին, ու ժողովուրդն դէպի աշխատութիւն կը յորդորէին իրենց օրինակելի գործունէութեամբ, որով ժողովուրդն աւելի հրապուրուելով սոյն գործին կատարելութեան, սկսած է այժմ ամեն երեկոյ ժամը 8-9ին միջոցները չուկայն թողուլ ու դէպի գերեզմանատուն դիմել աշխատելու համար, որով մեծ յոյս կայ թէ 1-2 տարուան ստուար գործ մը 2-3 ամսուան մէջ ի կատար պիտի ելնէ. ուստի կը մաղթենք կարողութիւն, յաջողութիւն և յարատեւութիւն : Ս. Հ.

ՆԱՄԱԿ ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆԻՒ-ԵՕՐՔ, յունիս 2

Մինչեւ ցարդ Ամերիկա եկող Հայերէն շատերը գտնուած են նիւթական եւ բարոյական այնպիսի աննախանձելի վիճակի մէջ, որ խղճի տէր եւ ազգին համբաւոյն և պատւոյն նախանձախնդիր Հայ մը նուիրական պարտականութիւն կը զգայ խրատ տալ Խարբերդցի եւ Մուշեցի պարզամիտ Բողոքական եղբայրներու երբեք չխաբուիլ բախտախնդիր եւ անխիղճ մարդոց խօսքերէն, եւ առանց լեզու գիտնալու եւ բաւական դրամ ունենալու չ'գալ երկիր մը, ուր ապրելու համար մրցումը յետին աստիճան սաստիկ է, եւ ուր յանուն Քրիստոնէութեան ծրի օգնութիւն չըլլար օտարականաց առանց փոխարէն պահանջելու ինչ որ սրբազան եւ պատուական է անոնց որ խիղճ, պատուոյ զգացում եւ քիչ մը մարդկութիւն ունին : Պարզերես միան մեր Բողոքական եղբայրներէն շատեր, որ, կ'երեւի թէ, Քրիստոսի Աւետարանէն տարբեր Աւետարանի մը լուսով լուսաւորուած են, եւ այնչափ բարձրացած են բարոյականաւ որ դրամով կը վաճառեն կրօնք, խիղճ եւ ազգութիւն, եւ անհեթեթ ստերով եւ հոտած առասպելներով իրենց վրայ ի գութ կը շարժեն Ամերիկացիներէն պարզամիտները եւ կրօնամոլները :

Մխիթարական է որ ամէնքը չեն այսպէս : Կան այնպիսիներ ալ որ ուղիղ միջոցներով դրամ շահելու եւ իրենց արուեստը կատարելագործելու համար եկած են, եւ իրենց երեսաց քրտինքով արդար վարձ կը ստանան : Այս վերջիններուն կարգէն են Տիգրանակերտցի Փափազեան եղբարք որ քանի մը տարի առաջ հոս եկած էին, եւ պարկեշտութեամբ գործելէ եւ աշխատասիրութեան արուեստին մէջ բաւական յառաջդիմութիւն ընելէ ետքը մօտերս կը դառնան ի հայրենիս իրենց արուեստին վերաբերեալ գործիներով եւ կը փափաքին իրենց հայրենեաց ալ բաժին հանել հոս ստացած հմտութենէն : Կը յուսանք որ Փափազեան եղբարք կը քաջալերուին Թուրքիոյ մէջ, եւ ուրիշ Հայեր անոնց օրինակին կը հետեւին կատարելագործեալ արուեստներով դառնալու ի Թուրքիա եւ մեր երկրին անկեալ արուեստները կանգնելու :

***

ԿՐԹԱԿԱՆ

ՄԵՐ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆԸ

Կիսակիրթ ժողովուրդները չունին միջին կէտ ո՛չ կենցաղավարութեան, ո՛չ ճաշակի և ո՛չ աշխարհահայեցութեան մէջ : Նըրանց համար ամէն բան պիտի կատարուի կա՛մ խիստ չափազանց կա՛մ խիստ չափաւոր : Գինեմոլ կամ գինեհատ, շռայլ կամ գձուձ, երջանիկ կամ թշուառ, խելօք կամ յիմար, ուսումնամոլ կամ ուսումնատեաց, հրեշտակ կամ սատանայ՝ — հա՛ նրանց քուլթեան ամենօրեայ նշանաբանը : Շատ կամ քիչ — այս է նրանց հաւատի հանգանակը :

Այս մտքերն են պաշարում ինձ ամէն օր, երբ յիշում եմ մանաւանդ Ֆրանսիացոց հանրային կրթութեան նախարար Պ. Ֆալիէրի անցեալ տարւայ նշանաւոր շրջա-

թերականը ։ Այդ շրջաբերականը—ըստ հեռագրաց Պետրսբուրգի ռուս լրագիրների—հրամայում էր՝ Ս. Միջնակարգ կրթարանների իւրաքանչիւր դասարանի շաբաթական դասերի թիւը անել ոչ աւելի քան քսան և Բ. Հինգշաբթի օրերը պէտք է տօնւին իբր հանգստեան կիրակի . . . Չը պէտք է մոռանալ որ նոյնանման վերանորոգութիւններով պարապած են վերջին տարիներս նաեւ Զուիցերիան, Գերմանիան ու Անգլիան, թէեւ, ինչպէս յայտնի է, եւրոպական կրթարանները միշտ ունեցած են ձմեռնային, զատկական և ամառնային մեծ արձակուրդներ ։

Առաջ քան ներկայացնել ընթերցողներիս իմ մտածումները Պ. Ֆալիէրի շրջաբերականի հոգեբանական ու առողջապահական նշանակութեան վրայ, անհրաժեշտ եմ համարում ձգել մի հայեացք Տաճկաստանի բնակիչների ուսումնամոլութեան հետեւանքների վրայ ։

Իմ երկամեայ հետազօտութիւնները մեր գաւառացիների կրթարանական կեանքի մասին մատակարարեցին ինձ հետեւեալ փաստերը ․

1. Կան կրթարաններ ուր դասերը սկսւում են արեւի ծագումից երկու ժամ յետոյ և վերջանում նոյնպէս երկու կամ մէկ ժամ արեւամուտից առաջ ։ Նրանց մէջ չըկայ ոչ մի դասամիջոց, ազատ շունչ քաշելու րոպէ մի բացի կէս օրին սրուած ճաշի և « ման գալու » (թեթեւ զբօսանք) փոքրիկ ազատութիւնից ։ Ամառնային կամ որեւէ ուրիշ արձակուրդի գաղափար անհասկանալի է նրանց ։ Կրթարանի դռները գոցւում են միմիայն տարւոյ ամենամեծ ազգային—կրօնական օրերին ։ Աւանդելի առարկաներն են պարզ ընթերցանութիւն (գրելը սովորաբար թոյլ է), գրաբար լեզու և երգ ։ Սրանք 100-200 աշակերտները յանձնւում են մեծ մասամբ մէկ կրթիչին, թէեւ նա զուրկ չէ իր անարժան ընկերփայտից ։

Այդպէս են այժմ մեր գիւղային և մասամբ քաղաքային ժողովրդական կրթարանները ։ Չը գիտեմ թէ ինչո՞ւ, բայց այդօրինակ կրթարաններին ես միշտ «դրբէրհեղեղեան» անուանն եմ տալիս ։

2. Կան կրթարաններ ուր գործերի վիճակը մէկ երկու քայլ առաջ է գնացած ․ տրւում են փոքր ինչ աւելի ազատ րոպէներ, կատարւում տղայական խաղեր, բայց արձակուրդներ նորէն չըկան ․ աւանդւում են թոյլ կերպով սրբազան և ազգային պատմութիւններ, կրօնագիտութիւն, թւաբանութեան կմախք (4 գործողութեանց համար) և երբեմն էլ տաճկերէն լեզու ․ սրանից զատ լինում են մէկ երկու դասարաններ, կրթիչի փայտ-ընկերի վրայ աւելանում են նաեւ մարդ-ընկերներ ։

Այդպէս են այսօր մասամբ գիւղային և գրեթէ ամբողջապէս քաղաքային ժողովրդական կրթարանները ։ Այդ բարեխառնեալ կրթարանները ես «ուսումնական» եմ համարում ։

3. Կան վերջապէս կրթարաններ, ուր աշխատում են օրէց օր Արեւմուտքի ճաշակին համակերպիլ ․ այդտեղ կարելի է տեսնել կանոնաւոր դասամիջոցներ, և խիստ չափաւոր արձակուրդներ ․ կան գրեթէ բոլոր բնապատմական առարկաներ, մաթեմատիքով և Ֆրանսական ու տաճկական լեզուներով ։ Սրանք անկախ դասարանների է փոխարինւած, կրթիչների ձեռքից փայտը խլւած ։ Այդպէս են միմիայն քաղաքային «ազգային» կոչւած կրթարանները, որ ժողովրդային ծխական կրթարանների առաջդիմութեան գլխաւոր խթանն են ճանաչւած ։

Այդ կատարելագործեալ կրթարաններն էլ ես «եւրոպական» եմ յորջորջում ։

Հանելով այժմ մեր գաւառական այդ 3 տեսակ կրթարաններից այն գծերը միայն որ մեր գլխաւոր բնաբանին են վերաբերում, կը տեսնենք որ նախ՝ նրանց բոլորի մէջն էլ ամենօրեայ ուսումը «առաւօտ» ութ ժամի տեւողութիւն ունի և երկրորդ՝ նըրանցից մեծ մասը չունենալով երբեք որեւէ արձակուրդ (մանաւանդ ամառնային) աշակերտի հանգստութեան համար, փոքրադոյնը միայն ունի այդ օրինակ մի գործադուլ շատ չնչին ժամանակի համար ։ Ի բաց առեալ Միացեալ Ընկերութեանց հիմնածները, որ մէկ կամ մէկ ու կէս ամսեայ ամառնային արձակուրդ են ունենում, միւս բոլոր «ազգային» և ծխային «ուսումնական» կրթարանները ընդ ամենը 1 կամ 2 շաբաթուայ նոյնանման մի ազատութիւն են տալիս իրենց խոնջեալ աշակերտներին ։

Գումարելով այդ չնչին ամառնային գործադուլի հետ տարւոյ մէջ պատահած մեր սակաւաթիւ ազգային-կրօնական տօներն էլ՝ կը տեսնենք որ մեր քնքշիկ մանուկները մի ամիս միայն ազատօրէն վայելելով կեանքի ու բնութեան քաղցրութիւնը, դատապարտւած են հիւծելու տառապիլ տասն և մէկ երկայն ամիսներ կրթութեան ծանր լուծի տակ . . . մի բեռ, որի դէմ բողոքում են ընչասպառ՝ տղայի բնութիւնը, հոգին ու բանականութիւնը ։

Բայց այդ տարեկան տանջանքի հետ մեր աշակերտները ունին նաեւ ամենօրեայ տառապանքը, զի նրանք տանում են իրենց փոխր ուսերի վրայ 8-10 երկայն ժամերի ծանրութիւնը . . . մի միջոց, որ թէեւ անզգալի հասակաւոր երջանիկներիս, սակայն հարիւր տարիներից բաղկացած մի երկայն դար է մեր մատղաշ զաւակների համար ։

Եւ այդ «փոքրիկ դարի» ծանրութիւնը աւելի շօշափելի կացուցանելու համար պէտք է չը մոռանալ մեր ժողովրդի մի առանձնայատկութիւնը ։ Յայտնի է թէ մտաւոր գործունէութեան բացակայութիւնը արեւելեան ժողովրդների մէջ շատ խոշոր կընիքներ է թողել նրանց սովորութիւնների վրայ ։ Այդ տարօրինակ սովորութիւններիցն է եւ առաւօտեան «շատ վաղ», որ մի անտանելի տանջանք պիտի երեւայ եւրոպական ուսանողին, կրթիչին, գրողին եւ առհասարակ մտաւոր պարապմունքով պարապողներին ։ Եւ ինչ որ չէ կարող զգալ մեր վաճառական կամ արհեստաւոր հայրը, շատ նեղութիւններ է պատճառում նրա ուսա-

[illegible]

կը, իսկ եթէ նա կրթարանի (10-20 տար.) աշակերտ է՝ անում է նոյնը $4\frac{1}{2}$ և $5\frac{1}{2}$ ժամ ուսում առնելուց յետոյ ։ Սակայն այդ ամենամեծ հինգուկէս ժամեայ ներկայութիւնն էլ ամբողջապէս դասատւութեան չէ նուիրւած, զի նրա մէջն են երեք հատ տասն րոպէ եւ մէկ հատ կէս ժամ տեւողութիւն ունեցող դասամիջոցները ։ Ասել է թէ է՛ն քսան ամեայ երիտասարդն իսկ մօտ $4\frac{1}{2}$ ժամ միայն կրթութեան բեռը կրելով՝ վերադառնում է տուն իր թարմ ու կայտառ վիճակին մէջ . . . Եւ ահա այդ վերադարձին է միայն որ նա կատարում է վերջապէս իր «տնային գործը»՝ աւելի ախորժելի ու գոհութեամբ, զի յոգնած ու անօթացած միջոցին չոր հացի պատառն իսկ անուշ խորտիկների համ ու հոտ է ունենում ։

Սակայն այս օրական ազատութիւնների չափ սիրելի են ինձ նրանց շաբաթական ու ամսական հանգստութիւնները, շատերը թերեւս խիստ տխմար համարեն Ռուսահայերը, լսելով որ նրանք գոցում ․ են պինդ կերպով իրենց կրթարանների դռները ամբողջ յունիս, յուլիս եւ օգոստոս ամիսներին, տալիս են երկու շաբաթ ձմեռնային (Կաղանդ) եւ նոյնչափ գարնային (Զատիկ) արձակուրդներ, տօնում են վերջապէս տաճկահայերից երկու անգամ աւելի ազգային կըրօնական օրերից զատ նաեւ Ռուսաց կայսերական բազմաթիւ հանդիսաւոր օրեր ։ Այս հաշուից հեշտ է մակաբերել թէ Ռուսահայ ուսանողները ճանաչում են ընդ ամենը հազիւ հազ եօթ կրթարանական ամիսներ, երեքից մինչեւ հինգ ժամ տեւողութիւն ունեցող կրթարանական օրերով ։ (*)

Առանց մարգարէական մի յատուկ ձիրք ունենալու դժուար չէ գուշակել թէ երբ մեր «ուսումնամոլ» ժողովուրդը իր «անդադար» կրթիչներով հանդերձ համեմատէ Ռուսահայոց այս «տարեկան» եօթ ամիսն ու «օրական» հինգ ժամը իրենց «տարեկան» տասն եւ մէկ ամիսների ու «օրական» ութ ժամերի հետ՝ դժուար չէ գուշակել, ասում եմ, թէ նա պէտք է սարսափի, կարծելով թէ ռուսահայ ուսանողները վաղուց ի վեր դժբաղդութեան դուռն են հասել իրենց ստացած այդչափ համեստ ուսման ու դաստիարակութեան շնորհիւ ։ Սակայն աշխարհի բոլոր ականաւոր հոգեբանները, մանկավարժները, բժիշկներն ու առողջաբանները ձեռք ձեռքի տւած բարձրաբարբառ վկայում են, թէ տարւան մէջ առ առաւել եօթն ամիս կըրթութեան ազդեցութեան ենթարկող դեռահասի մանուկն ու պատանին շատ եւ շատ աւելի հասուն, հիմնաւոր ու առատ բան գիտեն քան նոյն բեռան տակ դասն եւ մէկ երկայն ամիսներ դեգերողները . . . ։

Համոզւած լինելով թէ մեր տաճկաբնակ, մանաւանդ գաւառացի, Հայերը անկարող պիտի լինին մէկէն ի մէկ ոչ միայն մարդասէր Ֆալիէրների, այլ նոյն իսկ իրենց համարիւն տարաբնակների չափաւոր պահանջները իրագործել՝ իբրեւ վերջաբան յօդւածիս առաջարկում եմ ․

1. Կրճատել «հեղձեղձ» կրթարանական ժամերը ։

2. Ընդարձակել «դոյլ առ դոյլ» գէթ ամառնային արձակուրդներ ։

Կը մնայ ինձ մի ուրիշ յօդւածով ապացուցանել կրթարանական ազատութեանց եւ մեծ արձակուրդների առողջապահական, մանկավարժական եւ մանաւորապէս հոգեբանական նշանակութիւնը ։

ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐՈՒՄԵԱՆՑ

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ՑԱՅՑԱԳԻՐ 1885-86 ՎԱՐԺԱՐԱՆԱԿԱՆ ՏԱՐՒՈՅ

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ վարժարանը, 1881 թուին հիմնարկւած Կարին քաղաքում Մկրտիչ Սարգսեան Սանասարեանի ծախքով, ունի Գերմանացւոց կրթարան կոչւած Միջնակարգ Վարժարաններուն համահաւասար ստիճան, և անոնց պէս իննամեայ ընթացք ։ Կը բաղկանայ Նախակրթարանէ, որ կը պարունակէ երեք դասարաններ (Ա.էն մինչեւ Գ.), և Կրթարանէ, որ կը պարունակէ վեց դասարաններ (Դ.էն մինչեւ Թ.) ։ Ապագային պիտի բացուի նաեւ մի մասնագիտական շրջան եռամեայ ընթացքով ։

Նախակրթարանում կ՚աւանդուին հետեւեալ առարկաները ․

1. Կրօն (Սրբազան Պատմութիւն), 2. Պատմութիւն, 3. Բնագիտութիւն, 4. Աշխարհագրութիւն, 5. Հայերէն Աշխարհաբառ, 6. Տաճկերէն, 7. Թւաբանութիւն, 8. Գեղագրութիւն, 9. Գծագրութիւն, 10. Երաժշտութիւն ձայնական, 11. Մարմնամարզ և Ձմըշկութիւն, 12. Պարտիզպանութիւն ։

Կրթարանում կ՚աւանդուին հետեւեալ առարկաները ․

1. Կրօն (Սրբազան Պատմութիւն, Քրիստոնէական Վարդապետութիւն, և Պատմութիւն Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ), 2. Պատմութիւն Ազգային, Օսմանեան և Ընդհանուր, 3. Բնագիտութիւն, (Կենդանաբանութիւն, Բուսաբանութիւն, Հանքաբանութիւն, Երկրաբանութիւն, Բնաբանութիւն և Տարրաբանութիւն), 4. Աշխարհագրութիւն բնական, Աստեղաբաշխական, Քաղաքական և Վաճառականական, 5. Հայերէն Աշխարհաբառ և Գրաբառ, 6. Տաճկերէն, 7. Գաղղիերէն, 8. Անգլիերէն-կամաւոր, 9. Ուսողութիւն (Թւաբանութիւն, Գրահաշիւ, Երկրաչափութիւն, Եռանկիւնաչափութիւն և Տօմարակալութիւն), 10. Գեղագրութիւն, 11. Գծագրութիւն և Նկարչութիւն, 12. Երաժշտութիւն ձայնական, 13. Երաժշտութիւն գործիական, (Դաշնակ և Ջութակ)-կամաւոր, 14. Մարմնամարզ և Ձմըշկութիւն, 15. Պարտիզպանութիւն ։

Վարժարանը ունի նաեւ Գործատուն, որի մէջ յարմարաւոր աշակերտք կը պարապին կազմարարութեամբ, ատաղձագործութեամբ, զմռնագործութեամբ և այլն ։ Հիմնադիրը մտադիր է Գործատունը հետզհետէ ճոխացնել և վերածել կատարեալ Արհեստանոցի ։

Վարժարանական տարին կ՚սկսի Սեպտեմբեր 1 ին ։

Նոր (1885-86) վարժարանական տարուան մէջ Վարժարանը պիտի ունենայ Նախակրթարանի Ա. Բ. և Գ. դասարանները և Կրթարանի Դ. դասարանը ։

Հիմնադրի ծախքով պիտի պահուին 40 ձրիավարժ գիշերօթիկ աշակերտներ ։

Թոշակաւոր գիշերօթիկ և ցերեկօթիկ աշակերտներ կ՚ընդունուին հետեւեալ պայմաններուն համաձայն ․

1. Աշակերտներ կ՚ընդունուին Օգոստոսի 15էն մինչեւ Սեպտեմբերի 1ը ։

2. Ընդունելի աշակերտին տարիքը լինելու չէ 7էն վար և 11էն վեր ։

3. Ընդունելի աշակերտը բերելու է հետը ծննդեան ու մկրտութեան եւ պատուաստի վկայականներ ։

4. Ընդունելի աշակերտը պէտք է լինի մարմնով առողջ և ի հարկին պիտի ենթարկուի բժշկական քննութեան ։

5. Գիշերօթիկ աշակերտները վճարելու կանխիկ ․

	Օսմ. ոսկի
Մուտքի համար միանուագ	3
Նախակրթարանի համար, տարեկան	18
Կրթարանի համար, տարեկան	20

6. Ցերեկօթիկ աշակերտներ վճարելու են կանխիկ ․

Նախակրթարանի համար, տարեկան	10

7. Գիշերօթիկ և ցերեկօթիկ աշակերտները կէս Օսմ. ոսկի եւս վճարելու են կանխիկ չմուշկի համար ։

8. Գործիական Երաժշտութիւն սովորիլ ցանկացողները իբրեւ մասնաւոր տուրք վճարելու են կանխիկ տարեկան 3 Օսմ. ոսկի ․ Ջութակ սովորողները պարտաւոր են նաև հոգալ գործին ։

9. Գիշերօթիկներու տարեկան վճարը կը պարունակէ իւր մէջ ուսումնական և նիւթական բոլոր ծախքերը այն է ուսում, սնունդ, հագուստ և ամէն տեսակ առողջապահական խնամք ․ ծնողք սանձնելու չեն ուրիշ որ և է ծախք, և աշակերտք Վարժարան ընդունուելու ատեն իսկ բերելու չեն իրենց հետ ո և է իրեղէն ։

10. Ցերեկօթիկներու տարեկան վճարը կը պարունակէ միայն ուսումնական ծախքերը և ցերեկուան ճաշը ։

11. Ցերեկօթիկներու զգեստը ծնողք հոգալու են Վարժարանի համազգեստին համաձայն ։

12. Աշակերտները Նախակրթարանի կամ Կրթարանի ընթացքը սկսելէն վերջը պարտաւոր են շարունակել զայն մինչեւ ցաւարտ ։

13. Եթէ տարուան ընթացքում աշակերտը հիւանդութեան կամ ուրիշ որ և է ստիպողական պատճառով բացակայ լինի վարժարանէն, տրուած տարեկան վճարը չկրնար յետ պահանջուիլ ծնողքի կողմէն ։

14. Վարժարանին երկամսեայ արձակուրդին, որ տեղի կ՚ունենայ Յուլիս և Օգոստոս ամիսներում, ծնողք, եթէ ուզեն, կարող են տուն տանիլ իրենց զաւակները, բայց երթեւեկութեան ծախքը իրենց վրայ է ։ Իսկ վարժարանում մնացողներուն համար յատուկ վճար չպահանջուիր ։

15. Աշակերտ տալ ցանկացողները ըստ կարելոյն կանուխ ծանուցանելու են իրենց որոշումը վարժարանի Տեսչութեան ։

ՏԵՍՉՈՒԹԻՒՆ
ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Կարին, Մայիս 1885 ․

Վարժարանին վերաբերեալ նամակներ ուղղուելու են ․

Առ Տեսչութիւն Սանասարեան վարժարանի ի Կարին ․

(*) Այս րոպէիս (27 մայիսի) սենեակս մտաւ Էջմիածնի Ճեմարանից վերադարձող մի Վանցի ուսանող, որ իր ընկերակիցների հետ դեռ եւս ամսիս սկզբում իր տարեկան քննութիւնները աւարտելով, եկել է իր հայրենակիցների հետ մինչեւ օգոստոսի վերջը ուրախ օրեր անցունելու ։

ՁԱՆԱԶԱՆՔ

ՎԻԶԻՐՈՎԻ ՍՊԱՆՈՒՄԸ

Թոյնի հեռագիր մը հաղորդած էր Բագուի ոստիկանապետի սպանութիւնը ։ Թիֆլիսի Նովոյէ Օբօզրէնիէ լրագրի Բագուի թղթակիցն հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը գրէ այդ մասին ․

«Ոստիկանապետի օգնական Վիզիրովի սպանման դիտաւորութիւնը վաղուց կար ․ անցեալ տարի այս ժամանակ զայն սպաննելու փորձ եղաւ դարձեալ, բայց վէրքեր ստանալով միայն ազատեցաւ ։ Վրէժխնդրութիւնը կը շարունակուէր և մինչ սպաննելու եռեւ էին ։ Այսպէս, օրինակի համար, երբ անցեալները Թիֆլիզ գնաց, մարդասպանն ալ ետեւէն գնաց, բայց չը յաջողեցաւ ։ Վիզիրով տեղեակ էր այս ամենին, սակայն չէր ճանչնար իւր թըշնամին, այս պատճառաւ չէր երթար նուխի թէեւ կը փափաքէր հանդիպիլ անդ իւր ազգականները տեսնելու ։ Սպանումէն շաբաթ մ՚առաջ կը յայտարարուի իրեն թէ պիտի սպանուի, այս բան տեղական իշխանութիւնն ալ գիտէր ․ Նոյն իսկ սպանման դէպքէն քանի մը րոպէ առաջ երբ կ՚ելնէր ոստիկանատունէն, նախազգուշացուցին զինքն որ քովի զինուորները չը հեռացընէ (մինչ զինուորներով կը շրջէր) ․ բայց նա մի զինուոր միայն հետն առաւ և ծանօթ տիկնոջ մը հետ խօսելու ժամանակ զայն եւս մերժակայ խանութն ուղարկեց ծխախոտ գնելու, խորհելով թէ ցերեկ ժամանակ (կէս օրուան ժամը $4\frac{1}{2}$ ըստ եւրոպ.) ոչ ոք կրնայ համարձակիլ զինքն սպաննել ։ Այս խօսակցութեան ժամանակ տեսնուեցաւ թէ ինչպէս հանդարտ քայլերով եկող մը երդեւլով Վիզիրովի մօտեցաւ Թաթար մը և երկու քայլ հեռաւորութենէն կատուի նման Վիզիրովի վրայ ցատկեց, և աջ ձեռքով բռնելով զայն՝ ձախով սուրը մարմնոյն մէջ խրեց ։ Ոստիկանապետն որ կրթնած էր լուսամուտին և գլուխն ու կուրծքը սենեակի մէջ անցուցած էր, բարձրաձայն կը խօսէր, կը խնդար և չէր կրնար նկատել մարդասպանն որ ծածկուած էր իւր ետեւն ։ Սպանութիւնը կատարելէ վերջ մարդասպանը փախաւ ու կորաւ խումբ մը մարդոց մէջ, ուրկէ նոյնպէս աննկատելի կերպով անյայտացաւ իսկոյն ․ Թէև նոյն ժամուն վրայ հասաւ ոստիկանութիւնն, բայց ամեն խուզարկութիւնք ի դերեւ ելան ։

«Ցոյժ զարմանալի և տարօրինակ է, կը յարէ յիշեալ թերթի թղթակիցն, ինչպէս կարելի է ցերեկ ժամանակ, փողոցի վրայ բազմաթիւ անցորդներու աչքին առջեւ սպանուի ոստիկանապետի օգնականն և մարդասպանը անյայտ մնայ ։ Կ՚ըսուի թէ յունուարէն մինչեւ ցայժմ «հարիւր» սպանութիւն կատարուած են Բագուի մէջ, բայց ոչ մի յանցապարտ երեւան ելած է ցայսօր ․ այս սպանութիւնն ալ 101երորդը կը լինի ։ Ի՞նչ է այս ամենուն պատճառը—ահա խնդիրը ։»

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

Սէրը մը՝ հարստութիւնէն անշուշտ աւելի ուժով մը ․ — Հոլանդական լրագիրը հետեւեալը կը պատմէ, զոր կը ներկայացընեն իբր յոյժ վաւերական ․

Ցիսուն տարիի չափ առաջ, Բէշթա քաղաքին փոքրիկ փողոցներէն միոյն մէջ, որ անկէ ի վեր քանդուած է, կ՚ապրէին երկու համեստ ընտանիքներ ։ Անոնցմէ մին տասներկու տարեկան մանչ մը և միւսն տասնամեայ աղջիկ մ՚ունէր ։ Զուարճանալու համար, «Էրիկ կնիկ» կը կոչէին զայնս, այնքան որ վերջ ի վերջոյ երկու տղաքներն լուրջ համարած էին իրենց դերն և գորովանօք կը սիրէին զիրար ։ Մանչը նաև Օթէլլոյի ձեւեր կ՚առնուր մերթ ընդ մերթ ։ Օր մը տեսնելով որ իւր «նշանածը» ընկերոջ մը հետ կը խօսի, արիւնը գլուխը ցատկեց, քար մը առաւ և ուղեց զարնել իւր կարծեցեալ հակառակորդն ։ Այլ հարուածը վրիպեցաւ և քարը գնաց ծանրապէս վիրաւորեց դեռատի աղջկան աչքը ։ Սարսափահար, նորատի սիրահարը փախաւ, աներեւութացաւ և այլ եւս խօսքն իսկ չլսուեցաւ ։

Մանկամարդ աղջիկը, միաչքն մնալով, չկրցաւ ամուսնանալ, և ստիպուեցաւ դըժուարութեամբ ճարել իւր ապրուստը ։

Արդ, աւասիկ այն տեղն ուր վէպը կ՚սկսի անհաւատալի դառնալ ։

Անցեալ ամիս, այդ թշուառ կնոջ—այսօր վաթսուն տարեկան—բնակած ձեղնայարկին դուռը կը զարնէր տարիքոտ մարդ մը, թէեւ առոյգ ։ Դուռը բացուեցաւ, մարդը ներս մտաւ և առանց բան մ՚արտասանելու, ծերունի կնոջ ոտքը նետուեցաւ ։

Նախկին «նշանածն» էր ։ Հնդկաստանէն վերադարձած, ահագին հարստութեան մը տէր, մոռցած չէր իւր մանկութեան սիրուհին և կուգար, թէեւ քիչ մը ուշ, ամուսնանալ անոր հետ և դարմանել իւր յանցանքը ։

Կէտնետիւ «անշէր» մը ․ — Միացեալ Նահանգաց Բոլէյիս քաղաքի Նեւ-Դ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ վերջերս այդ քաղաքին հիւսիսային արեւմտեան կողմը, գիշերուան մօտ, սարսափելի փոթորիկ մը ծագեր է ։ Որոտման երեք հարուածներ մանաւանդ, որք մէկ երկու վայրկեան տարբերութեամբ յաջորդած են իրարու, դղրդեցուցած են քաղքին շէնքերը ։ Ապա, «երկնից սահանքը բացուելով», սկսած է յորդառատ անձրեւել ։

Տարափէն յետոյ, զարմանօք դիտուեր է թէ փողոցները լեցուած էին փոքրիկ կրիաներով ։ Շատեր միաձայնութեամբ կը յայտարարեն թէ այդ երկակենցաղք երկնքէն իջած էին անձրեւի միջոցին ։ Արդարեւ, փոթորկի միջոցին, հաղուադէպ չէ ձկանց և գորտերու անձրեւն ի Բոլէյիս և կ՚ենթադրուի թէ յիշեալ կրիաներն ալ թաթառով մը մօտակայ ճահիճներէն վերցուելով քաղքին վրայ տեղացած են ։

Աղք «ու» ամուրիք ․ — Վերջերս Ֆրանսայի Բարոյական և Քաղաքական Գիտութեանց Ակադեմիային ներկայացեալ վիճակագրէ մը կը տեսնուի թէ քան երկու տարեկանէն սկսեալ, ամուրիք աւելի շատ կը մեռնին քան ամուսնացեալները ։ Երկու վիճակներու միջեւ համեմատութիւնը մօտաւորապէս երկու առ երեք է ։ Ուրեմն, տարբերութիւնն ահագին է ։

Անձնասպանութիւնն աւելի սովորական է ամուրեաց մէջ, նմանապէս և խելագարութիւնն ։ Անձնասպանութիւնն աւելի յաճախ է մանաւանդ մանկամարդ աղջկանց մէջ ։

10,000 ամուրիներէն 38ը ոճրագործ են ․ 10,000 ամուսնացեալներէն միայն 18ը ։

Ջռ-ռոժ-ծ-լ-ե-—Փարիզի թերթ մը հետեւեալ զուարճալի պատմութիւնը կ՚ընէ ․

* * * դուքսն, որ ահագին հարստութեան տէր է, միանգամայն ծեր վաշխառուի չափ կծծի է ։

Անցեալ օր, ի նպաստ աղքատաց սըրուած նուագահանդէսի մը ներկայ կը գտնուէր, երբ սկսան պտըտցնել նուիրատուութեանց ափսէն ։

Դուքսն ոսկի մը կը հանէ իւր գրպանէն և իւր սեղանին վրայ կը դնէ, սպասելով որ նպաստահաւաք տիկինն իրեն գայ ։

Բայց իւր քովը կը գտնուէր երիտասարդ պճնասէր մը որ յուլլաբար երկու ոսկի կը հանէ գրպանէն և նոյնպէս իւր սեղանին վրայ կը դնէ, դուքսին վրայ արհամարհոտ ակնարկ մը նետելով ։

Այս վերջինինը հանդարտօրէն երկրորդ ոսկի մ՚ալ կը հանէ և առաջնոյն քովը կը դնէ ։

Պճնասէրն ուրիշ երկու ոսկի կը հանէ գրպանէն ․

Դուքսն անոր կը հետեւի ։

Եւ այսպէս շարունակաբար ։

Վերջապէս, երբ նպաստահաւաք տիկինն անոնց մօտ կը հասնի, երկուքին սեղաններն ալ ոսկիով ծածկուած էին ։

Երիտասարդն ափով կ՚առնու իւր նուէրն, ափսէին մէջ կը դնէ զայն և դուքսը կը դիտէ, իւր խաղցած խաղին վրայ զգանչացած ։

Բայց դուքսն, առանց շփոթելու, ափսէին մէջ կը դնէ ոսկի մը և մնացեալն իւր գրպանը կը դարձնէ վերստին . . . ։

Տօբօլսքի մուրացկան մը ․ — Փարիզի թերթի մը մէջ կը կարդանք ․ Ֆուժէ անուն եօթանասուն տարեկան ծերունոյ մը,—որ կը բնակէր Վէռըրի փողոցի տան մը հինգերորդ յարկին,—դրացիները զարմանօք նկատելով որ քանի մը օրէ ի վեր չէին տեսներ զայն այլ եւս, որոշեցին վերջապէս դուռը զարնել ։ Պատասխան չըստանալով և կասկածելով թէ ծերունւոյն գլխուն փորձանք մը եկած չլինի, կանչեցին թաղին ոստիկանապետն որ դարբինի մը միջոցաւ բանալ տուաւ դուռը ։ Ֆուժէ մեռած գտնուեցաւ տախտակամածին վրայ, երեք օրէ ի վեր մեռած ։ Այդ ծերունին, որոյ աջ ձեռքն անդամալուծեալ էր, արտօնագիր մը ստացած էր Աստուածածնայ եկեղեցւոյն դէմ կենալու, ուր կը մուրար ։ Կանոնաւորապէս կը մեկնէր առաւօտեան ժամ եօթնին և կը վերադառնար երեկոյեան ժամ հնգին ․ Ո՛չ ծնող ունէր, ո՛չ ազգական ․ ոչ ոք, ոչ իսկ դրացիներն, իւր խուցը մտած էին ։ Իւր սենեկին մէջ կատարուած խուզարկութիւն մը երեւան հանեց 75,000 Ֆրանք, քսակի մը մէջ քուրջերով պատած և անկողնոյն տակ պահուած ։ Սենեակը կնքուեցաւ և 75,000 Ֆըրանքը կառավարութեան դրամարկղը տարուեցաւ ։

ՄԱՍԻՍ
ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Յունիս 15

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ․ Օրաժէր և լրագրութիւն․ Մ. Ն. ՆՈՐԻԿԵԱՆ

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ․ Վիքթոր Հիւկօ․ (Շար. և վերջ) ․ Լ. Բ.

ՆԿԱՐԱԳՐԱԿԱՆ․ Ծովէն և Պոլսոյ Աստուածաբանութիւն․ ԵԱՆՔԻՆ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԱԿԱՆ․ Մշակին ․ Յ. ՍԵԹԵԱՆ

ՆՈՐԱՎԷՊ․ Մեռեալը (ՕԿԻՒՍԹ ԺՈՐԺԷԼ)

ԳԱՒԱՌԱՑ ՎԻՃԱԿԸ․ Եւդոկիա․ Վ. ՏԱՐԱՆԴԻՆ

ՁԱՆԱԶԱՆՔ․ 40 Թիւեր․ Խ. Թ.

ՔԱՂՈՒԱԾ ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ԼՐՈՑ․ Արտաքին, Ներքին, Աշխարհին․

ՎԷՊ․—ՍԻՄՈՆԷ ԵՒ ՄԱՐԻ (ԿԶԱՎԻԷ ՏԸ ՄՈՆԹԷՓԷՆ) Թարգմ. Մ. ՋՕՊԱՆԵԱՆ

ԱԶԴ

Ցառաջադիմասէր Ընկերութեան ի նըպաստ Համազգեաց Վարժարանի վիճակահանութիւնը կատարուած լինելով մայիս 26/7ին, շահող տոմսակներն իւրեանց նիւթերն ընդունեցան հետզհետէ մինչեւ ցայսօր, բացի հետեւեալ շահող թիւերէն որոց տէրերը դեռ չեն ներկայացած ։

2—3911	127—2609
13—1713	140—2520
20—3970	145—2512
28—4336	149—3533
49—4410	182—4413
61—1795	186—4476
83— 647	189—2959
86—2158	190—2653
87—1706	213—1429
97—1788	238— 427
100—3771	242—1323
109— 469	243—1614
124—4405	249—2365

Վարժարանին Խնամակալութիւնը կը փութայ իմացնել որ վերոյգրեալ թիւերն ստացողները պարտին ներկայանալ Համազգեաց Վարժարանն, Բերա, Լալէ փողոց թիւ 11 և շահած նիւթերնին ստանալ թուականէս մինչեւ տասն և հինգ օր, յորմէ յետոյ ոչ ոք իրաւունք պիտի ունենայ բան մի ստանալու ։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՄԵՔԵՆԱՑՔ

Պատիւ ունիմ ծանուցանել ագարակատեարց եւ երկրագործաց թէ յառաջիկայ երկուշաբթի, յունիս 29, Պ. Ճ. Ռ. Թոմսըն իւր ագարակին մէջ, որ կը գտնուի Պոսթանճիի (երկաթուղի Հայտար փաշա-Իզմիտ) կայարանին մօտ եւ կը կոչուի «Թոմսըն Չիֆթլիք» կամ «Անգլիական ագարակ», պիտի բանեցնէ երկրագործական զանազան մեքենայներ, որք Լոնտրայի հռչակաւոր Ռէնսըմ և Սիմմզըն գործարանէն ելած են ։

Պ. Թոմսըն դիւրի հաճոյակատարութեամբ մը թոյլտուութիւն տուած լինելով, այն երկրագործներն որք կը փափաքին տեսնել այն մեքենայից գործելը, կը հրաւիրուին այդ օրն երթալ վերոյիշեալ ագարակը ։

ՀԷՆՐԻԿ ԼԱՆԺ
Թղթակից համար Ներկայացուցիչ
Ռընսըմ եւ Սիմմզըն գործարանի
23, Բէրչէմլէ-բազար, 32 Մահմուտիէ փողոց

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷ
ԳԻՇԵՐԱՅԻՆ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ Ի ՎՈՍՓՈՐ

ԱԶԴ

Այս կիրակի՝ 16/28 յունիս, եթէ օդը ներէ, գիշերուան ժամը $4\frac{1}{2}$ին, Շիրքէթի շոգենաւ մը պիտի մեկնի Կամուրջէն և Բապաթաշ, Պէշիքթաշ, Օրթագիւղ, Գուրուչէշմէ, Առնաւուտգիւղ, Պէպէք, Ռ. Հիսար, Պօյաճըգիւղ, Էմիրկեն, Սթէնիա, Եէնիգիւղ, Թարապիա և Պէօյիւքտէրէ հանդիպելով, պիտի երթայ Մեզար-պուրնու ։

Նոյն գիշերը, ժամը $4\frac{1}{2}$ին, ուրիշ շոգենաւ մը պիտի մեկնի Կամուրջէն, և Իւսկիւտար ․ Գուզկունճուգ, Պէյլէրպէյ, Չէնկէլգիւղ, Վանիգիւղ, Գանտիլլի, Ա. Հիսար, Գանլըճա, Րիֆաթ փաշա Մահալլէ և Փաշա Պահչէ հանդիպելով պիտի երթայ Պէյքօզ ։

Ուղեւորութեան գինն է Կամուրջէն մինչեւ Էմիրկեն և Գանլըճա՝ 3 ղրշ ։ Կամուրջէն մինչեւ Էմիրկենէ և Գանլըճաէ անդին եղող նաւամատոյցներն՝ 5 ղրշ ։

Մեքէթ 2 ղրշ․ աւելի ։

Տղայք կէս տոմսակ պիտի վճարեն ։

ԷՎԳԱՖԸ ՀԻՒՄԱՅՈՒՆ

Էվգաֆը Հիւմայուն վարիտաթը ումումիյէ խտարէսի մահլիւլաթ չիւլէսինտէ պէհէր կիւն միւզայէտէլէրի իճրա օլունմադտա օլան ոթիւզգիւր մահլիւլաթըն մուայէէն օլան 4 հաֆթա միւտտէթ իլանընտան ցինճի հաֆթասը օլան իշպու 301 սէնէսի հազիրանըն 1ինճի կիւնիւնտէն իթիպարէն պիր հաֆթա զարֆընտա թալիպ օլանլարըն գըյմէթի մուխամմէնէսինին էօշրինէ միւսավի թէէմինաթ աքչէսի իլէ պէրապէր խտարէի մէզքիւրէյէ միւրաճաաթ իթմէլէրի լիւզում կէլիւր պէտէլը մուաճճէլէյէ մահսուպէն սուրէթ վէ սէրիկի գապուլ օլունմայաճաղը ցինճի տէֆա օլարագ իլան օլունուր ։

․ 2 ․ 2500 ․ (1)—Թօրխանէտէ Էմմէքճի պաշը մահալլէսինտէ Հասան չըգմազը սօգաղընտա Թէրպիէն 60 մէթրօ արսատէ 2 օտա վէ 1 սօֆա վէ 1 գույուլը միւշթէմիլ ախշապ 1 պապ մէնզիլին նըսֆ հիսսէսի ։

․ 13 ․ 2000 ․ — Չէնկէլ գարիյէսինտէ Ապտի օղլու սօգաղընտա Թէրպիէն 92 մէթրօ 1 գըթ'ա մէնզիլ արսասը ։

․ 1 ․ 1000 ․—Շէհզատէ պաշընտա Շէհզատէ պաշը ճամաէսինտէ վագը 1 պապ տուխանի տուքքեանը միւլքինին ալիթիւնի ։

․ 23 ․ 4000 ․—Զարշուի քէպիրտէ Ֆէպէճի խանը տէրունինտէ իւսթ գաթտա Թէրպիէն 30 մէթրօ արսատէ շէհրի 30 ղրշ․ քիրալը քէարկիր 1 պապ օտա ։

․ 51 ․ 7500․—Իւսքիւտարտա Սէլամի Ալի էֆ. մահալլէսինտէ Տաղ Համմամը գարաղօլխանէսի սօգաղընտա Թէրպիէն 91 մէթրօ արսատէ 2 օտա վէ 1 սօֆա վէ 1 գուեու վէ 1210 մէթրօ պաղչէյի միւշթէմիլ ախշապ 1 պապ մէնզիլ ։

· 3 · 7000 ·—Չարշուի քէպիրտէ Գօլթուգ սօգաղընտա Թէրգիէն 3 մէթրօ արսասը չէհրի 30 ղրշ· քիրասը քեարկիր սիր պապ բարչաճը տիւքքեանը կէտիկինին իւթիւնի ։

· 4 · 3000 ·—Իւսքիւտարտա Սէլամի Ալի էֆ· մահալլէսինտէ Թէքքէ արգասը Չըգմագ պաղչէ սօգաղընտա Թէրգիէն 60 մէթրօ արսատէ 2 օտա վէ 1 սօւֆա վէ 1 գուեու վէ 38 մէթրօ պաղչէյի միւշթէմիլ ախշապ 1 պապ մէնզիլ ։

· 113 · 7000 ·—Իւսկիւտարտա Բաղարպաշը մահալլէսինտէ Միր օղլու սօգաղընտա Թէրգիէն 912 մէթրօ արսատէ 1 գուեույը միւշթէմիլ 1 գըթա մէնզիլ արսասը ։

· 39 · 41 վէ 43 · 35000 ·—Պէշիքթաշտա Սինան բաշա մահալլէսինտէ Աղրիպ սօգաղընտա Թէրգիէն 342 մէթրօ արսատէ 8 օտա վէ 4 սօւֆա վէ 1 գույու վէ 608 մէթրօ պաղչէյի միւշթէմիլ ախշապ 1 պապ սահիլխանէ վէ 76 մէթրօ արսատէ մաթպախ վէ 76 մէթրօ արսատէ 1 պապ ախըր վէ Թահթընտա չէհրի 80 ղրշ· քիրասը 2 կէօղ գայըգխանէյի միւշթէմիլ 1 պապ սահիլխանէ վէ Թահթընտա վագը գայըգխանէնին բուսը հիսսէսի ։

· 38 · 2000 ·—Տավուտ բաշատա Տավուտ բաշա մահալլէսինտէ Էթ եէմէզ Թէքքէսի սօգաղընտա Թէրգիէն 21 մէթրօ արսատէ 1 օտայը վէ 1 գույույը վէ 91 մէթրօ պաղչէյի միւշթէմիլ ախշապ սիր պապ մէնզիլ ։

· 72 · 74 · 3993 ·—Չարշուի քէպիրտէ Բէամ պասմաճը սօգաղընտա Թէրգիէն 30 մէթրօ արսատէ չէհրի 100 ղրշ· քիրասը քեարկիր 1 պապ եաղըրճը տիւքքեանը կէտիկինին վէ Թահթընտա վագը մաղազանըն 9 հիսսէտէն 3 հիսսէսի ։

· 18 · 200 ·—Թօփխանէտէ Էթմէքճի պաշը մահալլէսինտէ Ճին չըգմազը սօգաղընտա Թէրգիէն 38 մէթրօ 1 գըթա մէնզիլ արսասընըն 3 հիսսէտէն 1 հիսսէսի ։

· 4 · 1500 ·— Ֆընտըգլըտա Խալաճըմ էֆէնտի նամը տիկէր Ալյաս բաշա մահալլէսինտէ Չըգմազ մազարաճը սօգաղընտա [illegible]

[illegible]

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

[illegible]

Լաթընտան հիսսէլի ադար եանի սիւլիս վէ բուպու վէ խուսուսիւ կիրալի ազ հիսսէլի օլան մահլիւլաթըն ուսուլ վէ նիզամը մէվզուու միւճիպինճէ սիւլ միւդայէտէ Թէգտիրուր իտէճէք պէտէլլէրինի հիսսէլի խանէլէր մոբիլ-լու նըսֆը նագտ վէ նըսֆը տիկէրլէրինին սուրէթ վէ գօչանըլա իսթիֆասը մուգարրէր տիր · Փադամ պու միւսադէէի մախսուսէնին հիւքմի 1301 սէնէսի մայիսինի չէհրը ադիլամը ղայէթինէ տէկին ճարի օլուպ անտէն սօնրա սուրէթ վէ գօչան գապուլ օլունամայաճաղընտան, միւտաէթի մէզքիւրէ զարֆընտա միւրաճաաթ իթմէյէն հիսսէտարլէր վէ Թալիպլէր պու միւսատէտէն մահրում գալաճագլարընտա վէ հիսսէտարլարըն սաղըլարը Թափֆէի նիսատէն օ-լուպ խուսուսիյէթ հալէրի իգթիզաընճա քէսպ մայիւմաթ իտէմէմէլէրի մէճհուլ պուլունմաղընտա սիլինաէն պու սատաէ ալտադատր օլանլարըն մայիւմաթը օլմագ իւզրէ էյլիմէէի մահալլաթ Թարաֆլարընտան պու կիրալի հիսսէտարլէրէ Թէֆհիմը քէյֆիյէթ օլունմասը զըմնընտա մահլլաթէ տախիլ սաչդանա միւթէլաատիտ մաթպու վարագալէր կէօնտէրիլմիշ օլտուղու կիրալի թէքբար իլան օլունուր ։

3 Հազիրան 1301

ԼՈՖԹԸՆ եւ ՋԻՄՆԷԼ
ՄԹԵՐԱՆՈՑ
ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ
ԳՈՐԾԵԱՑ

ՔԻՒՐՔՃԻ ԳԱՊՈՒՍԸ, ՂԱԼԱԹԻԱ

«ՕՐԻԱՆ» Մակնուանեալ հնձող մեքենայն երկու ձիով կը քաշուի և կը կտրէ 300 օկա ։

ԳԻՆ՝ 35 ՕՍՄ· ՈՍԿԻ Է

Մեքենային կատարելագործութիւնը եռապատուորեալ է ։ Գնողն երբ գոհ չվմնի՝ կրնայ ետ առնուլ իւր ստակն ։

502

ԱԶԳ
ՈՏԻՑ ԿՈՇՏԵՐԸ
ՀԻՄՆՈՎԻՆ ԵՒ ԱՌԱՆՑ ՑԱՒԻ
ԿԸ ԲՈՒԺԻՆ

Ցատուկ դեղէ մը, պատրաստեալ

'Ի Ս. ՔԱՍԹՈՐԻՏԷՍԷ

ԴԵՂԱԳՈՐԾ

Իւրաքանչիւր սրուակի գինն է

5 ղրուշ

Կը գտնուի Մ· Քասթորիտէսի քով, Ղալաթիա, Քարաքէօյի կամուրջին մօտ, Թիւ 5

ՆՈՐՏՏԱՑԶԷ
ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԻՀԱՄԲՈՒՐԿ

Յիշեալ ընկերութիւնն հրդեհի դէմ կ'ապահովագրէ տուներ, կարասիներ, խանութներ և ապրանքներ յոյժ շահաւէտ պայմաններով, միջնորդութեամբ իւր ընդհանուր գործակալութեան ։

ՇԻՆՏԼԷՐ ԵՒ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

Կ· ՊՈԼԻՍ, ՊԱՀՉԷ-ԳԱՊՈՒ, ՃԷԼԱԼ ՊԷՅ ԽԱՆ

505

ԺԷՐՈՏԷԼԻ ԲԱՍԹԻՅԼՆԵՐԸ

ՆՈՐՎԷԿԻՈՅ ՄԱՔՈՒՐ ԽԱՅԾՂԱՆՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ

ՏԱԶՈՒԵԼՈՎ ԵՒ ՈՒՏՈՒԵԼՈՎ ԿԸ ՆԵՐԳՈՐԾԵՆ

ԸՆԴԴԷՄ

ՀԱՐԲՈՒԽԻ, ՊՐՈՆՇԻԹԻ, ԴՈՒՄԻ, ՇՆՉԱՐԳԵԼՈՒԹԵԱՆ, ՋԱՅՆԻ ԿԵՐԿԵՐՄԱՆ, ԽՈՋԱԿՏԱՊԻ

Մեծապէս նախընտրելի են Քաբսիւլներէն եւ շաքարահատներէն, որք կը բռնաւորեն ստամոքսն առանց ազդելու շնչառութեան խողովակաց վրայ ։

ԺԷՐՈՏԷԼԻ ԲԱՍԹԻՅԼՆԵՐՆ ԵՆ

ԽԱՅԾՂԱՆԻ ՄԻԱԿ ԲԱՍԹԻՅԼՆԵՐՆ

Վարձատրեալ Փարիզու 1878 Տիեզերական Արուեստահանդէսի կողմէ ։ Նախարարական որոշմամբ եւ ըստ խորհրդոյ Առողջապահական Ժողովոյ, փորձերու ենթարկուած են եւ Ռուսիոյ մէջ Թոյլատրեալ կայսերական կառավարութեան կողմէ, ըստ հաւանութեան կայսերական բժշկական խորհրդոյ ։

Իւրաքանչիւր տուփ կը պարունակէ 70 բասթիլ

[illegible] Իւղին եւ Ծանօթութեան գործածութեան եղանակն մասին

Ա· ԺԷՐՈՏԷԼ

Դեղագործ ի Սէնդ–Մէնիուլ (Մարն)

(Պահանջել Գործարանին կնիքն)

[illegible]

Le Papier JOB a obtenu 41 méd. 10 en or, 9 dipl. d'honneur et mis 8 fois hors concours. JEAN BARDOU ne fabrique que cette marque protégée par 52 jugements et arrêts et signe Jn Bardou

Nul doute que dans un temps très prochain tous fumeurs de cigarettes ne fassent usage que de ce papier seul bon!! — La fabrication du JOB occupe plus de 800 ouvriers. — Maison fondée en 1840. —

EXPLOITATION GÉNÉRALE A TOULOUSE.

Demander ce Cahier chez tous les Débitants de Tabac.

ԿԱՐԵՒՈՐ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Ըստ բանի յաճախորդաց կերեւի թէ խանութպանք սմանք անվայել սովորութիւն ըրած են իրենց վաճառատունը Մինասեան Ամերիկեանվաճառատան ճիւղը կոչել, յաճախորդ շահելու նպատակաւ, երբ չգիտցողներու կողմանէ իրենց հարցուի Ամերիկայի վաճառատան ուր լինելը ։ Վասն որոյ առ ի գգուշութիւն Ս· Մ· Մինասեան և ընկերք պատիւ կը համարին ծանուցանել արգոյ հասարակութեան թէ Ամերիկեան վաճառատունը, որ հաստատուած է 1852 ին, բարձր շէնք մի է եւ կը գտնուի ի Ղալաթիա Բէրչէմպէ Փազարի մօտ Եէնի ճամի կոչուած մզկիթի դուռներէն միայն կից, եւ թէ յաղթուր ի Ղալաթիա ի Բերա և կամ Պոլսոյ կողմը ճիւղ չունի ։

ՄԱԶԻ ՆԵՐԿ

Լաւագոյն տեսակը կը ծախուի Ս· Մ· Մինասեան եւ ընկերաց Ամերիկեան վաճառատան մէջ ի Ղալաթիա Բէրչէմպէ բազարի մօտ Եէնի ճամիի դրան կից ։

Վերոյիշեալ ներկի գործածութեան եղանակը շատ դիւրին, արդիւնքը վայրկենական ու խիստ գոհացուցիչ եւ գոյնը մնայուն ու բոլորովին բնական է ։ Գնողները կը վկայեն թէ ուրիշ ներկերու անմաքրութենէն ու ոմանց իսկ գարշելի հոտէն ձանձրացած ըլլալով, սկսած են գործածել այս ներկը որով շատ գոհ եղած ու նեղութենէ ազատած են, ուստի ոչ մէկ ներկ ասոր սպառողականութեանը կը հաւասարի ։ Ներկի կարօտութիւն ունեցողները թող հաճին փորձել ։ Կը ներկէ սեւ կամ շագանակագոյն, մորթը չաղտոտեր ու վնասակար նիւթ չը պարունակեր ։

ԵՐՈՒԱՆԴ Մ· ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԵՒ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՍԵՒ ԵՒ ՇԱԳԱՆԱԿԱԳՈՅՆ ՄԱԶԻ ՆԵՐԿԵՐՈՒ

204 · – Մահմուտ բաշա ճատտէսի, Թիւ – 204

ՍԵՒ ՆԵՐԿ

Թուրքիոյ մէջ պատրաստուած եւ գործածուած սեւ ներկերուն վրայ իմ կատարելագործեալ բաղադրութեանս առաւելութիւնը յաճախորդք դէթ մի անգամ փորձելով կրնան հասկնալ ։

ՇԱԳԱՆԱԿԱԳՈՅՆ ՆԵՐԿ

Կան այնպիսի մազեր որ ի բնէ շագանակագոյն բայց ճերմակ մազերով խառն են ։ Իմ բաղադրութիւնս, որ տասն վայրկեանի մէջ մազերն իրենց բնական գոյնին կը դարձնէ, առնուազըն մինչեւ մէկ ու կէս ամիս կրնայ տեւել, առանց անոնց բնական փայլունութիւնը կորսնցնելու, որով կը գերազանցէ Եւրոպայէ եկած սեւ և շագանակագոյն Նմանօրինակ Ջուրերը, մանաւանդ որ քիմիական բաղադրութեամբ վնասակար հետեւանք յառաջ չբերեր բնաւ ։ Վերոյիշեալ ներկերը գործածելու եղանակին վրայ տեղեկութիւնք կը տրուին վաճառատունէս ։ Գիները յոյժ գոհացուցիչ են ։

Շատ գնողներու համար 20 0/0 զեղչ կը լինի ։ 47—52

DRAGEES MEYNET
D'EXTRAIT NATUREL
DE FOIE DE MORUE

Որքան անձինք կը հրաժարին՝ թէ՛ իրենց և թէ՛ իրենց զաւակաց համար՝ Մօրիւ ձկան իւղի օգտակար գործածութենէն, իւր ազդած զզուանաց պատճառաւ ։ Փարիզի դեղագործ Մէյնէէ Մօրիւ ձկան իւղի բնական մասն նոյն ծանրութիւն, նոյն բնական կազմութիւնն ունի, ինչ որ ունի իւղն (Թխագոյն ճերմակ իւղ) ։ Կը պարունակէ անոր բոլոր կազդուրիչ յատկութիւններն և առաւելութեամբ կրնայ գործածուիլ անոր տեղ ամեն պարագայի մէջ, առանց ունենալու անոր անպատեհութեանց և ո՛չ մին ։ Արդարեւ բնաւ յառաջ չբերեր ստամոքսի յոգնութիւն, և ամենափափուկ տղան, ամենաքնքուշ աղջիկն դիւրութեամբ կը գործածեն զայն Մէյնէէ շաքարահատի կամ Մէյնէէ հատիկներու (փոքր շաքարահատք մանկանց համար) ձեւին տակ ։

Այդ Շաքարահատք ամենազդու դարման են ընդդէմ արեան պակասութեան, վատութեան, դեղնութեան, կուրծքի հիւանդութեանց, արեան տկարացման, ասպաքինմանց, ուժահատութեան, ախորժակի պակասութեան, ծերոց տկարութեան, և կը զարգացնեն մանկութիւնն և պատանեկութիւնը ։

Մէյնէէի շաքարահատք ամենաթանկագին ծառայութիւններ կը մատուցանեն այս երկրին մէջ, ուր վերոյգրեալ հիւանդութիւնք կը տիրեն ։ Իրենց գործածութիւնը կը յանձնարարուի մանաւանդ այս միջոցիս, ուր բազմատեսակ իւղեր կը վաճառուին որք Մօրիւ ձկան ճշմարիտ իւղ չլինելէ զատ ամեն ինչ են ։

Մասնագիտաց իւղոց իսկ կեղծեր և նրմանութիւններ կը պատրաստուին Կ· Պոլսոյ մէջ իսկ ։ Թուրքիոյ համար ընդհանուր մեծաքանակ և մանրավաճառ

Ժ· ԱԼԻԲՐԱՆՏԻ

Դեղարան Տէլլա–Սուտա, Բերայի մեծ փողոց, Թիւ 169

Ա· Յ· ՍԱՆՏԱԼՃԵԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐՈՒ

Ղալաթա, Թիւնէլի քով, Թիւ 28

Վաճառատանս մէջ կը գտնուին Գաղղիոյ և Գերմանիոյ համբաւաւոր գործարանաց ընտրելագոյն Դաշնակներ անմրցելի աժան գներով և ամեն տեսակ երաժշտական գործիներ, նաեւ խաղի ու սփռոցի ընտիր Թղթեր և սալոնի յատկացեալ լուցկի, որոց մասին եւս կը խոստանայ գոհացնել իւր յաճախորդներն ։

Վաճառատունս պատրաստ է նաեւ վերոյ նշանակեալ ապրանաց վրայ յանձնարարութիւններ ընդունիլ և արագ գործադրել կարի գոհացուցիչ պայմաններով ։ 37—40

N. 4.

Տօգթէօր Փիպէրին իեօզլէ գանը Թէմիզլէյէճի չէքէրլէրի չիմտիյէ գատար մալիւմ օլան պու միւլլիւ չէքէրլէրին էն սլտը վէ էն էհվէնի տիր։ Շուրուպլարըն իւզէրինտէ օլտուղու կիպի չէքէր գուշթուլարընըն իւզէրինտէ տախի Ֆըրանսա հիւքիւմէթինին մահի տամկասը մէվջուտ օլմալը վէ ղըլըֆինտէքի Փիպէր վէ Պոլթին իմզալարը ղըրմըզը միւրէքքէպլէ մուհզուրէր պուլունմալը տըր։ Հէր էճզաճը վէ տրօկիսթէրտէ պուլունուր։ Տէբոսատէրթէ տէբօզիթօսու խալընդըզ Ղալաթա կէօմրիւքիւնիւն գարշըսընտա Մ· Ջերմէթինին մաղազասընտա տըր։

ՍԵՂԱՆԻ ԲՄՊԵԼԻ

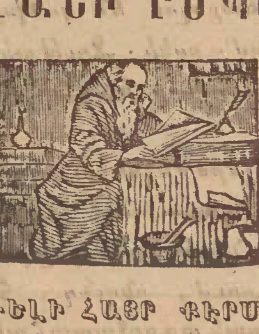

ՑԱՐԴԵԼԻ ՀԱՅՐ ՔԵՐՄԱՆԻ

Նման «Շարթրէօզ» ի գինւոյն, ախորժահամ և յոյժ առողջարար ըմպելի մ'է և մեծապէս կը դիւրացնէ մարսողութիւնը ։

Գլխաւորապէս կը գտնուի Գ· Պէրթէն եղբարց քով, Ղալաթիա, Սիթէ Ֆրանսէզ ։

ԲԱՍՍԱՆԻ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվէրբուլի, Միջերկրականի և Օտեսայի միջև կանոնաւորապէս բանող

ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	Պըքս
Արաբատ	2,500	Բոմբըրս
Ալքատրա	2,500	Քրուիքշանք
Լօքրիսա	2,500	Ռոպէրս
Մասքոնիա	3,500	Մարշ
[illegible]	2,800	[illegible]

[illegible]

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ԲԱՍՍ ԵՒ ԸՆԿ.

513

ՅՐԷՏ ԼԷՅԼԱՆՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք կանոնաւորապէս կը բանին Լիվէրբուլի և Սեբաստիոյ միջև ·

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալճէրիան	2500	Ֆաւօնեան	3700
Ալզասիան	2500	Ֆլամինեան	3700
Անատոլեան	2500	Ֆլավեան	3700
Աթէնեան	2500	Իպէրիան	5500
Արապիան	3700	Իլիրիան	5500
Պավարիան	6000	Իտալիան	5500
Պուլկարիան	6000	Լէսպիան	2200
Քասթիլեան	800	Լիկուրեան	2500
Ծայրենեան	2000	Լիպօն	800
Տօւրօյ	700	Օթըրթօյ	700
Էճիբշըն	3700	Բերսիան	3800
Ֆապիան	3700	Վալենսիան	6800
Ֆայէրիան	3700	Վիրճինեան	6800

Ալճէրիան շոգենաւը, նաւապետ Լաւերանսան, այսօր Լիվրբուլէն աստ հասաւ ։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի ·

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆԹԷՆ

Գործակալ

Թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միւլքէթ խան, Ղալաթիա ·

Նաւատէրք, Պարոնայք Յրէտ, Լէյլանտ և ընկ· Լիվրբուլ

Գործակալութիւնք

Կ· Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնթէն ·

Ճիպրալթար, Պ· Պ· Քարվըր Եղբարք

Աղեքսանդրիա, Կ· Լ· Վաձման և ընկ·

Մալթա, Ա· Քամիլըրի ·

Շիրա, Ա· Մ· Մավրօկօրտադոյ ·

Զմիւռնիա, Պ· Ուիթօլ և ընկ·

512

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

Ընդ մէջ Անվէրսի, Կ· Պոլսոյ և Օտեսայի

ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ·

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալպանօ	2,000	Լէբանդօ	4,500
Անճէլօ	3,000	Մարէնկօ	4.300
Արկօ	1,300	Մարսալին	2,500
Պասսանօ	3,500	Միլօ	2,000
Պօրօտինօ	2,200	Նէրօ	2,000
Պրավօ	2,000	Օթէլլօ	5,000
Գէյրօ	2,600	Օրլանտօ	3,000
Գալիբռօ	2,500	Օղրանդօ	4,500
Գամէօ	2,100	Օդդօ	2,000
Գադօ	2,000	Բասիֆիք	1,200
Գօմօ	2,700	Բալէրմօ	3,200
Տիտօ	2,500	Բասդէր	1,700
Տօմինօ	1,800	Քիդօ	2,800
Էրագօ	2,600	Րիալթօ	4,400
Տրադօ	2,600	Րինալտօ	3,200
Ֆալքօն	800	Րօյօ	3,000
Ֆիտօ	1,700	Րօմէն ·	5,500
Ֆլամինկօ	1,600	Րօմէօ	3.500
Կայիլէօ	5,300	Սալէրնօ	4,000
Կիդանօ	2,200	Սարֆօ	2,000
Կօզօ	1,800	Սիլվիօ	2,000
Կրօտնօ	2,200	Սօրէնդօ	4,300
Հանկօ		Թասսօ	1,200
Հէրօ	2,000	Թ· Ուիլսըն	3,000
Հիտալկօ	3,000	Թիկէր	1,300
Հիւմպէրդ	1,200	Թօլէտօ	2,800
Ճիսօ	2,300	Քասնդօ	3,600
Քէլօօ	2,000	Նէտօօ	1600
Քօճօ	2,200	Զէպրա	3,000
Լէօ	2,000	Զէրօ	1,40

Պօրօտինօ շոգենաւը, նաւապետ Աթէնսոն, ընդհանուր վաճառքով Հուլէն աստ հասած, պարպած և յՕտեսա ուղեւորած է ։

Տրադօ շոգենաւը, նաւապետ Տուքլաս, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն մեկնած է ամսոյս 15ին, Մալթա հանդիպելով Պոլիս գալու և Օտեսա երթալու համար ։ Յուլիս 1ին աստ կ'սպասուի ։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի ·

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ՖՐԷՏԷՐԻՔ ՀԻԼՏ ԻՒ ԸՆԿ·

Գործակալ

Թիւ 17–18, Քիւչիւք Միլլէթ խան Ղալաթիա

514

ՖՐԷՍԻՆԷ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՍԷՅԼԵԱՆ
Ն· ԲԱՔԷ եւ ԸՆԿ.

Մարսիլիոյ և Բօթիի միջև կանոնաւորապէս բանող

Սամսոն, Տրապիզոն և Բաթում երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Շ'Անոբել որ յուլիս 4 ին Մարսիլիայէն և յուլիս 7 ին Պոլսէն պիտի մեկնի ։

Մարսիլիա երթալիք շոգենաւն է ըՎէզէր որ կը մեկնի յուլիս 29ին, երկուշաբթի եւ րեկոյեան ժամ 5ին ։

Ուղղակի և զրաւ տոմսակներ

Նաւուղիէի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն

ԹԻՆԻՈԹԻ ՐԸՊՈՒԼ

516 Մահզանէ փողոց, Թիւ 141

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվէրբուլի և Միջերկրականի միջև բանող շոգենաւք

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քանոբուս	4200	Օսայրիս	3000
Ֆերոս	4000	Նէբթիւս	3000
Օսմանլի	4000	Բերա	3000
Սեսոստրիս	3250	Ադլանդիք	1700
Թիպս	3250	Լօդիւս	800
Մոկատամ	3250	Օլինտա	800
Մարիօթիս	3250	Սեսիլ	700

Օսայրիս շոգենաւը, նաւապետ Բօլ, ամսոյս 27ին Բոթիէն աստ պիտի վերադառնայ և անմիջապէս պիտի ուղեւորի ի Լիվրբուլ ։

Մոկատամ շոգենաւը, նաւապետ Թոմաս, ամսոյս 29ին Լիվրբուլէն աստ կ'սպասուի ընդհանուր վաճառքով ։

Դիմել առ Ժ· Թ· ՈՒԻԹԸԼ և ԸՆԿ·

Մէյտանըճըգ փողոց, Պոլիս

Տնօրէնութիւն, Լիվրբուլ

ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ·

515 31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվրբուլ

ՔԻՒՆԱՐՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք ամէն շաբաթ մ'անգամ կը բանին Լիվէրբուլի և Միջերկրականի միջև ·

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օբանիա	7,000	Մալթա	3,000
Ադլաս	3,000	Մորոքքօ	2,500
Ալեբբօ	3,000	Նանթ	2,500
Պոդնիա	4,600	Բավոնիա	5,000
Պալպէք	2,500	Բալմիրա	3,000
Պրիթիշ Քուին	1,200	Սերվիա	7,800
Սեֆալոնիա	5,000	Սիդիա	4,600
Քադալոնիա	4,700	Սարակօսա	3,000
Շերպուրկ	2,000	Սամարիա	3,000
Ցեմերարա	2,500	Սիտօն	3,000
Կալլիա	4,000	Թարիֆա	3,000
Քէտար	2,500	Թրինիտատ	2,500
Մարաթոն	3,000		

Քէտար շոգենաւը, նաւապետ Ուայթ, ամսոյս 27ին Լիվրբուլ պիտի ուղեւորի Տէոէադաճի ճանբով ։

Թրինիտատ շոգենաւը, նաւապետ Ճոնէս, յուլիս 6ին Լիվրբուլէն աստ կ'սպասուի ընդհանուր վաճառքով ։

Ստորագրեալն արտօնութիւն ունի ուղեւորներ և վաճառք ընդունիլ Նիւ–Եորքի, Պոսթընի, կամ Ամերիկայի և Գանատայի ուրիշ և ունէ նաւահանգստի համար ։

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Ջ· ՃՈԼԻ

Գործակատար

Թիւ 1 Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան Ղալաթիա

511

Արտօնատէր Օ· ՏԱՄԱՏԵԱՆ.

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐԻ

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷԻ
ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ

1885 ՅՈՒՆԻՍ 3 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ ՅՈՒԼԻՍ 5

Վոսփորէն էջնող շոգենաւներ

11 15 Եէնիքէօյ· Մեզարպ· Պէօյիւք· Թարապ· Եէնիք· Միրկ· Ր· Հիսար Պէպ· Արնավ· Գուրուչ· Օրթաք· Պէշիք·

11 15 Արնավ· Գուրուչ· Օրթաք· Պէշիք·

11 15 Վանիք· Չէնկէլ· Պէյլէր· Գուզկ· Գապաթ·

11 15 Պէյգ· Բաշտպ· Ր· Բ· Մահ· Գանլըճ· Ա· Հիսար Գանտ· Վանիք· Չէնկէլ· Պէյ· Գուզ·

12 — Եէնիքէօյ· Մեզարբուրն· Պէօյիւք· Թարապ· Եէնիք· Ամէն· Պօյաճը· Ր· Հիսար Պէպ· Արնավ·

[illegible]

Կամուրջէն մեկնող շոգենաւներ

12 30 Պէշիք· Օրթաք· Գուրուչ· Արնավ· Պէպէք Ր· Հիսար Պօյաճ· Ամէն· Եէնիք· Թարապ· Պէօյիւք· Մեզարպ·

1 15 Պէշիք· Օրթաք· Գուրուչ· Արնավ· Պէպէք Ր· Հիսար Միրկ· Եէնիք· Թարապ· Պէօյիւք· Մեզարպ· Եէնիքէօյ·

1 45 Գապաթ· Իսկ· Պէշիք· Գուզկ· Օրթ· Պէյ· Չէնկէլք· Արնավ· Գանտ· Ա· և Ր· Հիսար Գանլըճ· Միրկ· Եէնիք· Բաշտպ· Պէյք·

[illegible]